МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: Формування ринку кредитних і платіжних карток в Україні та напрямки його використання

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, ФМБ-23-1 групи,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»,
освітня програма «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»

_____ **Рижова Іллі Андрійовича**
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник _____ Онишко Світлана Василівна д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми _____ Береславська Олена Іванівна, д.е.н., професор
(підпис)

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансових ринків та технологій
протокол від «16» 01 2025 № 11

Завідувач кафедри _____ Береславська Олена Іванівна, д.е.н., професор

Ірпінь – 2025

Реєстрація № 5 05.02.2025р. _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 30.01.2025р. _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 95 (відмінно) 05.02.2025р. _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Ткачівська О.І.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: _____ Голєєва Н.Н.
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Пернарівський О.В.
(підпис) (ініціали, прізвище)

секр. _____ Тросостина Я.І.
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	**від 0 до 10**	9		05.02.2025р. Гжеславська О.І. Голдова А.Д. Оніщенко С.В. Пернарівський О.В. Підсоснна Я.Г. Примостка Л.О.
2. Роздатковий матеріал	**від 0 до 5**	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	**від 0 до 25**	25		
4. Апробація (участь у конференціях)	**від 0 до 10**	9		
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	48		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	95		

Оцінювання кваліфікаційної роботи науковим керівником - 47 **балів.**

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
95	A	5 (відмінно)	05.02.2025р.	Гжеславська О.І. Голдова А.Д. Пернарівський О.В. Підсоснна Я.Г. Примостка Л.О.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій
Кафедра фінансових ринків та технологій
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітня програма «Управління процесами у сфері банківського бізнесу»

Затверджую
Завідувач кафедри фінансових ринків
та технологій
_____Олена БЕРЕСЛАВСЬКА
«12» грудня 2023

Завдання на кваліфікаційну роботу (проект)
здобувачу вищої освіти
Рижову Іллі Андрійовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проекту)
Формування ринку кредитних і платіжних карток в Україні та напрямки його використання
Затверджена наказом ректора від 26.12.2023 р. № 1732
2. Строк здачі закінченої роботи 30.10.2024р
3. Мета роботи - дослідження ринку кредитних та карткових платіжних систем в Україні та узагальнення основних перспектив та тенденцій їх розвитку.

Об'єкт дослідження- ринок кредитних та платіжних карток в Україні
Предмет дослідження- теоретико-методичні та прикладні аспекти розвитку карткових платіжних систем в Україні
Орієнтована база дослідження: Національна платіжна система «ПРОСТІР», дослідження і публікації вітчизняних науковців за останні 3 роки, інформація з відкритих джерел.
Вихідні дані до роботи Законодавча та нормативно-правова база України,
наукові роботи і дослідження за останні 3 роки, інформація з відкритих джерел.
Перелік графічного матеріалу Таблиці – 2 шт., Рисунки – 4 шт..
4. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом): РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи формування ринку кредитних і платіжних карток України, РОЗДІЛ 2. Аналіз стану вітчизняного ринку кредитних і платіжних карток в Україні РОЗДІЛ 3. Перспективи розвитку ринку кредитних і платіжних карток в України та напрямки його використання.

5. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної)роботи	Строк виконання етапів робот	
		За планом	Фактич
1	2	3	4
1	Підготовка 100 % кваліфікаційної роботи та подання її на перевірку науковому керівнику	30.10.2024 р.	30.10.2024р.
2	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника та подання її на повторну перевірку керівнику	15.11.2024 р.	15.11.2024р.
3	Попередній захист кваліфікаційної роботи	16-30.12.2024 р.	30.12.2024р.
4	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи	11-16.12.2024 р.	16.12.2024р.
5	Рецензування кваліфікаційної роботи	02-10.01.2025 р.	10.01.2025р.
6	Надання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат	18.11.2024 р.- 12.12.2024 р.	11.12.2024р.
7	ЗАХИСТ	05. 02.2025 р.	05.02.2025р.

6. Дата видачі завдання 15.12.2023 р.

7. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проекту) _____ (підпис) Окунєва Є.В. (прізвище, ініціали)

8. Гарант освітньо-професійної програми _____ (підпис) Береславська О.І (прізвище, ініціали)

9. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ (підпис) Рязов І.А. (прізвище, ініц

Відгук
наукового керівника на роботу Рижова Іллі
на тему «Формування ринку кредитних і платіжних карток в Україні та напрямки його використання»

Актуальність обраної теми пов'язана з тим, що платіжні картки є важливим інструментом у сфері торгівлі та послуг завдяки своїй зручності, швидкості та безпеці, а тому розвиток їх ринку постає ключовим фактором фінансової інклюзії та модернізації банківського сектору.

Структура виконаного дослідження є логічною та відповідає нормативним вимогам. Успішному досягненню поставленої мети сприяло використання сукупності наукових методів, серед яких аналіз та синтез, порівняння, групування та економіко-математичні методи. В процесі виконання роботи автором опрацьовано значний обсяг літературних джерел з досліджуваної проблематики, а також законодавчої бази.

Автором виокремлені етапи становлення ринку платіжних карток у світі та в Україні, що дозволяє більш ґрунтовно оцінити цей процес. Перспективи розвитку ринку кредитних та платіжних карток в роботі розкриваються на дослідженні теоретичних основ формування цього ринку та проведеному аналізі стану вітчизняного ринку у розрізі окремих платіжних систем та з виокремленням такого фактора як впровадження інновацій. Здійснені відповідні порівняння у розрізі окремих банків. Це дозволило автору сформувати певні положення, які окреслюють перспективні напрями розвитку даного ринку в Україні.

В той же час, висновки проведеного дослідження переважно стосуються оцінки стану і переваг використання окремого платіжного інструментарію та недостатньо розкривають можливості його розширення на основі активізації впровадження новітніх інструментів, хоча й зазначено недоопрацювання локальних платіжних систем.

Загалом виконане дослідження слід охарактеризувати позитивно. Робота виконувалася вчасно, відповідно до індивідуального плану. Заслуговує оцінки добре.

Науковий керівник
д.е.н., професор С.Онишко

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу (проєкт)
здобувача вищої освіти Державного податкового університету
Рижова Іллі Андрійовича
(прізвище, ім'я, по батькові)

Формування ринку кредитних і платіжних карток в Україні та напрямки його використання
(назва теми)

Розвиток ринку платіжних карток є ключовим фактором фінансової інклюзії та модернізації банківського сектору. Зростає популярність мобільних додатків (Google Pay, Apple Pay), що сприяє безконтактним платежам. Українські банки активно підтримують політику зниження використання готівки, зокрема завдяки державним ініціативам та партнерству з міжнародними платіжними системами (Visa, Mastercard). Враховуючи всі перспективи впровадження платіжних карток актуальним є дослідження тенденцій розвитку ринку платіжних карток, виявлення проблем та перспектив його розвитку.

Наукова новизна роботи. У роботі здійснено комплексний аналіз сучасних кредитних і платіжних карток, їх класифікації та технологій, що використовуються в банківському бізнесі. Автор розглядає вплив інновацій, таких як блокчейн, штучний інтелект та автоматизація, на розвиток платіжної інфраструктури та пропонує модель інтеграції сучасних платіжних технологій у діяльність українських банків для підвищення їх ефективності та клієнтоорієнтованості.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. Робота вирізняється глибоким аналізом. Автор чітко структурує матеріал, наводячи порівняльні таблиці щодо характеристик платіжних системи та сучасних мобільних платформ. Дослідження підкріплене статистичними даними, графіками та діаграмами, що ілюструють тенденції у використанні платіжних систем у банківському секторі України та світу. Таблиці й графіки виконані якісно та дозволяють легко сприймати представлену інформацію.

Наявність недоліків. Серед недоліків роботи є недостатня увага до аналізу юридичних аспектів впровадження сучасних платіжних технологій в Україні, зокрема регуляторних бар'єрів та ризиків, пов'язаних із кібербезпекою.

Загальний висновок і оцінка роботи. Дипломна робота демонструє високий рівень теоретичної та практичної підготовки здобувача, його здатність аналізувати актуальні проблеми та пропонувати ефективні рішення. Тема є надзвичайно актуальною, висновки – практично значущими, а запропоновані рекомендації можуть бути корисними для банківських установ.

Рецензент доцент В.Ф. Кесенюк
(науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
(підпис, М.П.)
Олена Кесенюк
(ініціали, прізвище)
«24» грудня 2024 р.

АНОТАЦІЯ

Формування ринку кредитних і платіжних карток в Україні та напрямки його використання

Мета роботи полягає є дослідження ринку кредитних та карткових платіжних систем в Україні та узагальнення основних перспектив та тенденцій їх розвитку.

Завданнями роботи є: здійснити характеристику ринку кредитних та платіжних карток; дослідити еволюцію розвитку карткових платіжних систем; здійснити оцінку ринку кредитних та платіжних карток в Україні; дослідити впровадження інновацій на вітчизняному ринку кредитних та платіжних карток; визначити перспективи розвитку ринку кредитних та платіжних карток в Україні.

Об'єктом дослідження є ринок кредитних та платіжних карток в Україні

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти розвитку карткових платіжних систем в Україні.

Базою дослідження є ринок кредитних і платіжних карток в Україні.

Кваліфікаційна робота містить 62 сторінки, 2 таблиці, 4 рисунків, список використаних джерел з 43 найменування.

Ключові слова: платіжні картки, кредитні картки, банківський сектор, банки, цифрові інновації, інновації, платоспроможність, впровадження інновацій, НБУ.

Рік виконання дипломної роботи – 2023-2024 р.р.

Рік захисту роботи – 2025 р.

ABSTRACT

Formation of credit and payment cards in Ukraine and directions of its use in the market

The purpose of the work is to research the market of credit and card payment systems in Ukraine and generalize the main prospects and trends of their development.

The tasks of the work are: to carry out a characterization of the market of credit and payment cards; to investigate the evolution of the development of card payment systems; carry out an assessment of the market of credit and payment cards in Ukraine; to investigate the introduction of innovations in the domestic market of credit and payment cards; to determine the prospects for the development of the credit and payment card market in Ukraine.

The object of the study is the market of credit and payment cards in Ukraine

The subject of the research is the theoretical, methodological and applied aspects of the development of card payment systems in Ukraine.

The basis of the research is the market of credit and payment cards in Ukraine.

The qualification work contains 62 pages, 2 tables, 4 figures, a list of used sources with 43 titles.

Keywords: payment cards, credit cards, banking sector, banks, digital innovations, innovations, solvency, implementation of innovations, NBU.

Year of completion of the thesis – 2023-2024

Year of defense of the work – 2025.

ТЕМА

Формування ринку кредитних і платіжних карток в Україні та напрямки його використання

ЗМІСТ

ВСТУП.....5

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ КРЕДИТНИХ І ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ.....7

1.1. Характеристика ринку кредитних і платіжних карток.....7

1.2. Еволюція розвитку карткових платіжних систем..... 16

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ КРЕДИТНИХ І ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ.....25

2.1. Оцінка ринку кредитних та платіжних карток в Україні.....25

2.2. Впровадження інновацій на вітчизняному ринку кредитних та платіжних карток.....38

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КРЕДИТНИХ ТА ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ.....50

ВИСНОВКИ.....55

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....

Вступ

Актуальність теми дослідження. Розвиток ринку платіжних карток є ключовим фактором фінансової інклюзії та модернізації банківського сектору. Зростає популярність мобільних додатків (Google Pay, Apple Pay), що сприяє безконтактним платежам. Українські банки активно підтримують політику зниження використання готівки, зокрема завдяки державним ініціативам та партнерству з міжнародними платіжними системами (Visa, Mastercard). Враховуючи всі перспективи впровадження платіжних карток актуальним є дослідження тенденцій розвитку ринку платіжних карток, виявлення проблем та перспектив його розвитку.

Платіжні картки стали важливим інструментом у сфері торгівлі та послуг завдяки своїй зручності, швидкості та безпеці. В умовах зростання конкуренції на ринку банківських послуг комерційні банки в Україні активно розвивають інноваційні карткові продукти, орієнтовані на різні категорії клієнтів. Основними перевагами використання платіжних карток є прискорення обігу коштів, зниження витрат на обробку готівки, доступ до нових клієнтів, а також зручність і безпека розрахунків, швидкий доступ до кредитних ресурсів та програм лояльності.

Актуальність питання розвитку ринку платіжних та кредитних карток у власних наукових дослідженнях підтвердили: Бублик Є. О., Білий М. М., Євдокімова М. О., Коць О. О., Корецька Н. І., Кушнір С. О., Монастирський Г. Л., Невідома Л. О., Пиріг С. О., Петрук О.М., Трусова Н. В., Федишин М. П. та ін. Незважаючи на велику кількість досліджень проблематики стосовно платіжних карток, актуальність аналізу їх сучасного стану і основних тенденцій розвитку є завжди актуальною.

Метою роботи є дослідження ринку кредитних та карткових платіжних систем в Україні та узагальнення основних перспектив та тенденцій їх розвитку. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- здійснити характеристику ринку кредитних та платіжних карток;
- дослідити еволюцію розвитку карткових платіжних систем;
- здійснити оцінку ринку кредитних та платіжних карток в Україні;
- дослідити впровадження інновацій на вітчизняному ринку кредитних та платіжних карток;
- визначити перспективи розвитку ринку кредитних та платіжних карток в Україні.

Об’єктом дослідження є ринок кредитних та платіжних карток в Україні

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти розвитку карткових платіжних систем в Україні.

Методи дослідження. групування й порівняння чинників, розрахунок й структуризація порівняльних аналітичних таблиць; аналізу та синтезу – представлення функціонування ринку платіжних карток; економічного аналізу, порівняння задля прогнозування значень ринку платіжних карток; економіко-математичні методи – при дослідженні впливу економічних показників на розвиток ринку кредитних та платіжних карток в Україні.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ КРЕДИТНИХ І ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ

1.1.Характеристика ринку кредитних і платіжних карток

Розвиток ринку платіжних карток в Україні, який почався у 1994–1995 роках, став знаковим етапом для банківської системи країни. Саме в цей період банки почали впроваджувати карткові технології, розробляти перші карткові проєкти та співпрацювати з міжнародними платіжними системами, такими як MasterCard та Visa.

До кінця 1990-х років український ринок платіжних карток почав демонструвати стійке зростання. Завдяки впровадженню міжнародних стандартів та активній емісії карток банки змогли розширити спектр своїх послуг і збільшити кількість клієнтів.

З часом популярність карток зросла, що стало підґрунтям для подальшого розвитку фінансових технологій та посилення позицій безготівкових розрахунків на ринку України.

Ключові етапи становлення ринку платіжних карток в Україні:

1. Початковий етап (1994-1995):

- початок роботи банків з міжнародними платіжними системами;
- випуск перших пластикових карток для клієнтів;
- встановлення перших банкоматів та POS-терміналів у великих містах.

2. Формування інфраструктури (1996-2000):

- Виникнення національних карткових проєктів;
- розширення банківської мережі, впровадження зарплатних проєктів;
- зростання обсягу безготівкових розрахунків у роздрібній торгівлі.

3. Створення внутрішніх платіжних систем (2001-2010):

- заснування Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП) для підтримки національних платіжних карток;
- активна інтеграція з міжнародними платіжними системами.

4. Цифрова трансформація (2011-2020):

- впровадження безконтактних платежів (NFC), мобільних гаманців (Google Pay, Apple Pay);
- масове розширення мережі терміналів у торгових точках;
- виникнення віртуальних карток для онлайн-розрахунків;

5. Сучасний етап (2021 - теперішній час):

- зростання обсягу безготівкових платежів на тлі пандемії COVID-19;
- впровадження стандартів відкритого банкінгу;
- посилення державного регулювання для зниження рівня тіньової економіки.

Згідно із Законом України «Про платіжні послуги»: «це електронний платіжний засіб (ЕПЗ) — це платіжний інструмент, який дозволяє його власнику отримувати доступ до інформації про власні грошові кошти та здійснювати перекази. До таких засобів належать платіжні картки, електронні гаманці, мобільні додатки для оплати та інші цифрові рішення» [36].

Варто зауважити, що згідно з Положенням про порядок емісії спеціальних платіжних засобів і здійснення операцій з їх застосуванням, платіжна картка визначається як платіжний інструмент, що використовується для проведення фінансових операцій. Вона може бути виконана у вигляді пластикової картки або іншого носія інформації, випущеного банком або іншою фінансовою установою згідно з чинним законодавством. Варто проаналізувати визначення поняття в науковій літературі «платіжна картка» та виокремити наступних науковців. Це визначення підкреслює багатофункціональність платіжних карток, які сьогодні є ключовим інструментом у сучасній фінансовій системі.

Згідно із Законом України «Про платіжні послуги», « це платіжна картка визначається як спеціальний платіжний засіб, що дозволяє ініціювати фінансові операції. Вона випускається банками або іншими фінансовими установами в установленому законодавством порядку та забезпечує доступ до рахунку користувача для проведення різноманітних операцій. Платіжні картки є основою сучасних безготівкових розрахунків, сприяючи розвитку електронної комерції, зниженню обігу готівки та підвищенню прозорості фінансових операцій. Їх

популярність обумовлена зручністю, доступністю та можливістю виконання великої кількості операцій у режимі 24/7»[36].

Варто розглянути наступну класифікацію платіжних карток за різними ознаками:

1. За призначенням:

- дебетові картки: Використовуються для розрахунків у межах власних коштів клієнта.
- кредитні картки: Надають доступ до кредитного ліміту, встановленого банком.
- передплачені картки: Попередньо поповнюються на певну суму.
- картки соціальних виплат: Використовуються для виплат пенсій, допомог та субсидій.

2. За видом обслуговування:

- персональні: Прив’язані до конкретного користувача.
- корпоративні: Використовуються юридичними особами для управління витратами компанії.

3. За платіжною системою:

- міжнародні: Visa, MasterCard, American Express.
- національні: В Україні — картки системи «Простір».

4. За технологіями доступу:

- магнітні: Мають магнітну смугу (застарілий формат).
- чіповані: Захищені за допомогою мікропроцесора.
- безконтактні (NFC): Дозволяють проводити платежі швидко, лише підносячи картку до терміналу.
- віртуальні: Створені для онлайн-розрахунків без фізичної форми.

5. За територією використання:

- локальні: Діють лише в межах певної країни або системи.
- міжнародні: Приймаються у різних країнах світу.

Основні функції платіжної картки згідно із законодавством:

1. Ініціювання переказу грошей - оплата вартості товарів і послуг у торгових точках та онлайн-магазинах, переказ коштів між власними рахунками або на рахунки інших осіб.

2. Отримання готівки - зняття готівкових коштів у банкоматах, касах банків, пунктах обміну валют, використання у банківських установах для обміну іноземної валюти.

3. Додаткові банківські послуги - оплата комунальних та інших платежів, поповнення мобільного зв'язку, рахунків інтернет-провайдерів тощо.

4. Інші операції відповідно до договору - використання карток у зарплатних проєктах, проведення міжнародних платежів, доступ до банківських продуктів, таких як кредити, депозити чи страхові послуги [39].

Платіжна карткова система складається з кількох ключових елементів, які забезпечують функціонування безготівкових розрахунків та здійснення фінансових операцій. Ця структура забезпечує безперебійну роботу сучасних платіжних систем, підвищуючи ефективність, безпеку та швидкість фінансових операцій. Визначено наступні елементи:

1. Платник (утримувач картки) - фізична або юридична особа, яка є власником платіжної картки.

2. Емітентом виступає банк або інша фінансова установа, яка випускає платіжні картки.

3. Одержувач – це суб’єкт господарювання (підприємство торгівлі чи сфери послуг), який приймає карткові платежі від платників.

4. Еквайром є банк або інша фінансова установа, що обслуговує підприємство-одержувача.

5. Платіжна Асоціація – це міжнародні організації (Visa, MasterCard, American Express) або національні системи (НСМЕП, «Простір»).

6. Центральна процесингова компанія - технологічний центр, який забезпечує обробку транзакцій між платіжними системами, банками-емітентами та еквайрами.

7. Розрахункові банки - це банки, які виконують фінансові розрахунки між учасниками платіжної системи.

Елементи платіжної системи тісно пов'язані між собою і не можуть розглядатися ізольовано один від одного. Тому розглянемо функції його учасників. Отже, перший із них – споживач товарів і послуг (споживач послуг-тримач платіжної картки). Користуючись платіжною карткою, споживач послуги бере на себе двосторонні фінансові відносини з емітентом. Споживач довіряє емітенту свої кошти, якими може розпоряджатися у встановленому порядку при розрахунках за надані послуги та товари [41].

Банківські установи є основними оферентами в процесі надання фінансових послуг з випуску та обслуговування платіжних карток.

Кравець В. М. зазначає: «..що це як пластикова картка, з магнітною стрічкою або чіповим модулем, що випускається банківською установою для одержання готівки оплати» [18].

Мороз А. М. стверджує: «..що це як персоніфікований платіжний інструмент власники карток мають можливість здійснювати безготівкові розрахунки й одержувати готівку за товари, роботи або послуги» [23].

За визначенням Бланка І. А.: « як документ, у вигляді пластикової картки, що містить інформацію про залишок коштів на рахунку й дає можливість власнику картки проводити готівкову або безготівкову оплату за покупки товарів і послуг» [6].

За твердженням Герасимовича А. М. найпоширенішим визначенням є наступне: «..що це, як засіб ідентифікації у вигляді пластикової картки з інформацією про власника картки, за допомогою якої можна робити переводи з рахунку власника картки на рахунок іншої особи, знімати готівку або оплачувати товари»[1].

Основні характеристики платіжної картки:

Видана банком платіжна картка випускається банківською установою або іншою фінансовою організацією, що має відповідну ліцензію на емісію карток.

1. Фізична форма:

– Зазвичай це пластикова картка, оснащена магнітною стрічкою - для зчитування даних.
– Чіпом - для підвищеної безпеки та багатофункціональності.
– Безконтактним модулем (NFC) - для швидких безготівкових оплат.

2. Інформація про власника зазначається на картці, де містяться основні дані: - Ім’я власника (у випадку іменних карток), номер картки, термін дії, код безпеки (CVV/CVC).
3. Функціональні можливості:

– Зняття готівки: у банкоматах або касах банків.
– Переказ коштів: між рахунками або на інші картки.
– Безготівкова оплата: у фізичних та онлайн-магазинах, сервісах та додатках.

4. Основні види платіжних карток:

– Дебетові картки слугують для витрат у межах особистих коштів на рахунку.
– Кредитні картки налають можливість використання кредитного ліміту.
– Передплачені картки без прив’язки до банківського рахунку.
– Ко-брендові та бонусні картки є з програмами лояльності.

Таким чином, даний платіжний інструмент чітко відображає сутність платіжної картки як фінансового інструменту. Заначимо, що платіжна картка - це універсальний платіжний засіб, який випускається банком із відповідною ліцензією Національного банку України (НБУ). Вона дозволяє власнику здійснювати різні фінансові операції. Для розширення фінансової інфраструктури банки можуть ініціювати створення національних платіжних систем. Прикладом такої системи є Національна платіжна система "Простір", яка регулюється НБУ.

Варто заначити, що платіжні картки є власністю банку-емітента, навіть після передачі клієнту. Користувач отримує картку на умовах, визначених у договорі про надання та обслуговування платіжних карток, який регулює права,

обов’язки та відповідальність обох сторін. Основні умови договору про обслуговування платіжних карток включають наступні етапи: предмет договору, випуск, надання та обслуговування платіжної картки, використання картки для здійснення фінансових операцій (оплати товарів і послуг, зняття готівки, переказів тощо). Клієнт має право використовувати картку відповідно до умов договору, отримувати виписки про рух коштів, блокувати картку в разі її втрати або підозрілих операцій. А також клієнт зобов'язаний дотримуватись умов використання картки, забезпечувати конфіденційність персональних даних (PIN-код, CVV), повідомляти банк про зміну персональної інформації.

Заключаючи договір, установа банку зобов'язана ознайомити клієнта з умовами зберігання платіжної картки, переліком деяких документів, тарифами на послуги та правилами користування платіжною карткою.

Власники банківських платіжних карток мають можливість використовувати їх для: здійснення переказів з карток на емісію, операцій з використанням платіжних карток в апаратах самообслуговування, розрахункових операцій у торговельній мережі, оплати товарів і послуг, переказів з карток на рахунки [31].

Платіжні картки можна класифікувати за наступними ознаками, основні з них наведені на рис. 1.1.



Рис. 1.1. Класифікація банківських платіжних карток [5]

Є кредитні та дебетові банківські картки. За допомогою кредитної картки власник має можливість оформити кредит при покупці товарів або послуг, якщо вони вартістю не перевищують залишок на картці. Такий кредит необхідно повернути в один термін. Зробити це можна за допомогою гарантійного депозиту, який зараховується на картковий рахунок при його відкритті власником, або за рахунок коштів, внесених власником заздалегідь. За допомогою дебетової картки власник може купувати товари та послуги, отримувати готівку в банкоматах [7].

Види кредитних і дебетових карток: індивідуальні та корпоративні. Корпоративні картки видаються великим фірмам, які прив'язані до облікового запису організації і реєструються тільки на співробітника. На таку картку можна встановити ліміт, тоді власник картки зможе сплатити лише частину суми з цього рахунку.

Відповідно до класифікації банківські картки розрізняють за платіжними системами, які тільки вони обслуговують. Єдина різниця між типами даних карток – розмір доступного страхового депозиту та престижність роботи з карткою.

Ринок платіжних банківських карток маючи значні перспективи розвитку все ж таки стикається з рядом проблем, які перешкоджають йому. Білий М. М. вважає: «..що проблемним моментом вважає те, що при значних обсягах випуску платіжних карток комерційними банками та постійному розвитку банками інфраструктури термінальної мережі вкрай незадовільною залишається динаміка росту безготівкової оплати за придбані товари та спожиті послуги, та значною проблемою залишається рівень карткового шахрайства, також невирішеним є питання формування національної системи маршрутизації карткових операцій та клірингу» [4].

Багато науковців проблемні моменти ринку платіжних карток пояснюють недосконалістю нормативно-правового регулювання; значна кількість платіжних карток, емітованих в рамках зарплатних проектів; обмежені бонусні програми [4].

Деякі дослідники бачать основні проблеми в оплаті платіжними картками вразливість до шахрайства та хакерських атак, а також анонімність через готові платежі [13].

Варто зазначити, що функціонування ринку платіжних карток поряд із значними перевагами має ряд потенційних загроз та ризиків для учасників. Загрози та ризики цього ринку проілюстровано в таблиця 1.1.

Таблиця 1.1.

Переваги та недоліки практичного застосування банківських платіжних карток для здійснення безготівкових розрахунків [13]

Критерії	Недоліки	Переваги
Зручність	Випадки збоїв у роботі POS-терміналів чи банкоматів, несправності обладнання чи недосконалості програмного забезпечення унеможливлюють оплату товарів.	Можливість користування банківськими послугами цілодобово та дистанційно, зокрема через Інтернет.
Надійність	Безготівкові платежі вразливі до шахрайства та хакерських атак.	Викрадену картку можна заблокувати, неправильні платежі скасувати або уточнити, а повернути вкрадені гроші практично неможливо.
Анонімність	Відсутність анонімності, яка доступна при готових розрахунках.	Персоналізація всіх розрахунків і залучених до них фінансово-кредитних установ.
Локалізація	Наявність договорів між фінансово-кредитними установами про прийом платіжних карток до розрахунків (зокрема, за кордоном).	Обслуговування лише в окремих банкоматах і в окремих країнах, без POS-терміналів або банкоматів у точках продажу.

Відзначимо, що платіжна картка – це випущений банком однозначно ідентифікований пристрій у вигляді пластикової картки, який містить дані про власника картки та дозволяє розраховуватися без готівки за товари чи послуги, знімати кошти чи здійснювати перекази.

В свою чергу використання банківських платіжних карток є зручним і сучасним способом здійснення безготівкових розрахунків. Банківські картки дають можливість власникам, тобто уповноваженим фізичним та юридичним

особам, проводити операції з коштами на банківських рахунках картки в будь-який час доби, служать засобом платежу в усьому світі, використовуються в сфері онлайн-комерції.

Широке використання цих технологій, зокрема банківських платіжних карток, та операцій з ними зумовлено їхніми перевагами перед готівковими розрахунками.

1.2. Еволюція розвитку карткових платіжних систем

Ринок платіжних карток почав розвиватися в Україні на початку 2000-х років. Спочатку були смарт-карти мобільних операторів, за допомогою яких можна було поповнювати послуги оператора зв'язку, але вони не заробили сильного обороту і основним платіжним засобом залишилася кулінарія. Пізніше почали з’являтися термінали, які приймали будь-які види платежів і за допомогою яких жителі України могли миттєво переказувати кошти на рахунки постачальників товарів і послуг. Держава знову почала впроваджувати заходи щодо регулювання цього виду бізнесу, після чого такі умови швидко набули популярності на території України.

Проте взаємодія людей з кредитними організаціями все ще залишалася майданчиком для шахрайства та ухилення від покарання посередників за несумлінне виконання зобов'язань перед клієнтами, які оплачували товари чи послуги постачальникам.

Згодом почало набувати поширення поняття «електронний гаманець», яке не мало під собою жодних правових підстав і не могло кваліфікуватися ні як готівковий, ні як безготівковий розрахунок. 30.06.2021 року було прийнято Закон України «Про платіжні послуги», який мав виправити можливості, що виникли, та легалізувати порядок надання платіжних послуг, здійснення грошових переказів, використання електронних платіжних засобів.

Основні принципи регулювання емісії та здійснення операцій за допомогою платіжних карток діє у відповідності до Закон України «Про

Національний банк України» [35], Закону України «Про банки і банківську діяльність» [34], Закон України «Про платіжні послуги» [36], та ін.

Функції Національного банку України (НБУ) у сфері регулювання платіжних систем згідно із Законом України «Про Національний банк України» є ключовими для забезпечення стабільності та ефективності фінансової інфраструктури країни [35]. НБУ виступає центральним органом, що визначає напрями розвитку та впровадження сучасних електронних платіжних технологій. Запроваджує інновації у сфері фінансових послуг, зокрема щодо розрахунків через Інтернет та мобільні додатки. Ці функції є основою фінансової стабільності та надійності платіжної системи України. Вони гарантують безпеку операцій, прозорість взаємодії між учасниками фінансового ринку та захист прав споживачів фінансових послуг.

Стрімкий розвиток технологій, наслідком якого стала цифровізація світової економіки, створив низку платіжних інструментів, що ґрунтуються на нових принципах.

Ю. Козир дослідивши передумови функціонування електронних платіжних систем відтак він стверджує: «..що бурхливий розвиток технологій, збільшення кількості мобільних пристроїв, безлімітний доступ до Інтернету, виникнення нових провайдерів, зниження вартості користування мережею, розповсюдження Інтернет- комерції, а також зміна поведінки користувачів та їх переважна прихильність віддаленій взаємодії з банками й онлайн-покупкам» [16].

Є. Снідко та І. Хилько вважають: «.. що розвиток платіжних систем та їх вплив на фінансову стабільність. Вчені зазначають, що на сучасному етапі в світі відбувається стрімкий розвиток технологій, який значно змінює підходи до фінансових транзакцій. Розвиток електронних платіжних систем передбачає розвиток мобільних платіжних додатків, онлайн-гаманців, платіжних шлюзів та криптовалютних технологій. Вони також зауважили, що ці нововведення полегшують доступ до фінансових послуг (інклюзивність), а також сприяють скороченню готівки в обігу. Проте, поряд із низкою переваг, існують і проблеми, основною з яких є підтримання кібербезпеки» [38].

Т. Затонацька, В. Сусленко та М. Лаврентьєв, досліджуючи трансформацію платіжних карток в умовах цифрової економіки, зазначають: «..що до загальноприйнятих електронних платіжних систем належать електронні гроші, платіжні картки, мобільні платежі (через мобільні гаманці), системи Інтернет-еквайрингу, альтернативні платіжні засоби та платіжні системи. Окрім того, дослідники визначили ключові тренди розвитку сучасних платіжних систем» [13].

Н. Трусова та І. Чкан досліджували різні аспекти розвитку платіжних систем в Україні та ключові ризики їх функціонування, вони вважають: «..що незважаючи на численні переваги електронного банкінгу, завжди актуальним питанням є мінімізація ризиків платіжних карток»[41].

Враховуючи швидкий розвиток електронних платіжних систем, аналіз їх сучасного стану залишається актуальною науковою проблемою. Доцільно провести аналіз розвитку систем електронних платежів в Україні у порівнянні зі світовими тенденціями з використанням виявлення можливих невідповідностей.

У загальному вигляді еволюцію платіжних систем та платіжних карток, зокрема можна розподілити на три основні етапи, які сформовані у роботі М. Пожидаєвої через узагальнення вітчизняних та закордонних підходів:

– *1 етап* (кінець XVIII – кінець XIX ст.) – було сформовано правові передумови появи з появою перших електронних платіжних інструментів у вигляді чеків, векселів та платіжних документів, що базувались на заліку взаємних вимог;

– *2 етап* (XX ст.) – є початком використання електронних платіжних засобів та перших електронних грошей;

– *3 етап* (XXI ст. – дотепер) – глобальна цифровізація платежів, розповсюдження таких електронних платіжних систем як PayPal, Payoneer, Skrill та ін., розвиток криптовалют, QR-кодів, цифрових валют [31].

Варто виокремити основні тренди розвитку платіжних систем.

Тенденції сучасного етапу розвитку електронних платіжних систем формуються під впливом глобальної цифровізації, потреб у безпеці транзакцій

та зростання попиту на мобільні фінансові рішення. Серед лідерів цієї галузі, що визначають ключові тренди, виділяються Visa та Mastercard. Розвиток Visa та Mastercard задає глобальні стандарти у сфері фінансових технологій. Їхні інновації сприяють підвищенню фінансової інклюзії, оптимізації розрахункових процесів та збільшенню безпеки транзакцій. Visa і Mastercard активно впроваджують безконтактні технології (NFC, MST), які дозволяють швидко та безпечно оплачувати покупки одним дотиком. Visa Inc. є глобальною компанією з обробки платежів, яка забезпечує інфраструктуру для здійснення електронних транзакцій. Вона не випускає кредитні картки, не надає кредити і не відкриває рахунки для клієнтів. Натомість Visa виступає посередником між банками-емітентами (які випускають картки) та еквайрами (які обслуговують торговців), створюючи надійну, швидку та безпечну платіжну мережу [30].

Visa отримує комісію за обробку транзакцій, створюючи платіжну екосистему, яка є вигідною для всіх сторін: споживачів, банків та торговців. Це дозволяє їй зберігати лідируючі позиції на світовому ринку платіжних систем. Динамічний код автентифікації забезпечує додатковий рівень безпеки [30].

Visa є найвпливовішою та найнадійнішою системою електронних платежів. При цьому він не випускає кредитні картки і не надає кредитних послуг, але надає фінансовим установам платіжні продукти, які вони пропонують своїм клієнтам, тобто виступає посередником між фінансовими установами та їх клієнтами. Основними трендами розвитку системи Visa є посилення уваги до безпеки, інклюзивності та глобалізації платіжних систем, а також використання цифрових валют у платежах. Тенденції, на які робить ставку Mastercard, полягають у наступному, зокрема, серед них варто відзначити посилення безпеки шляхом запровадження аналізу даних та Big Data, підвищення інклюзивності завдяки «покупці в один клік» та інтеграцію цифрових валют [30].

Однією з найдосконаліших електронних платіжних систем для онлайн-платежів є PayPal, яка працює в 190 країнах. PayPal інвестує значні кошти в зниження комісії за транзакції, застосування бонусу за рефералів для користувачів із залученням нових учасників, співпрацю з постачальниками

платіжних шлюзів кредитними картками, запуск PayPal Mobile, кібербезпеку, запуск сервісу торгівлі криптовалютами тощо [30].

В Україні «ПРОСТІР» є одним із лідерів ринку карткових електронних платіжних систем. Загалом створення національної платіжної системи є стратегічним кроком. Це дозволяє створити автономну платіжну систему, що робить вагомий внесок у національну економічну безпеку [25]. Пріоритетними напрямками системи «ПРОСТІР» на 2024 рік є забезпечення безпеки платежів (3D Secure 2.2.0), токенізація з Google, безпека отримання карток ПРОСТІР у країнах ЄС, а також популяризація бренду серед населення [25].

Окрім зазначеного вище, одним з важливих напрямків розвитку платіжних систем на сьогоднішній день є використання біометричних платежів. Найбільш використовуваним способом є оплата за допомогою розпізнавання обличчя, яке реалізовано за допомогою алгоритмів машинного навчання. Ця технологія викликає багато суперечностей через потенційні етичні та безпекові загрози. В Україні у 2020 році перші біометричні платежі із використанням технології FacePay24 запустив «ПриватБанк» [27].

Важливим трендом є адаптація державними органами та центральними банками ідеї випуску власної цифрової валюти. Цифрова валюта центрального банку є цифровою формою існуючої фіатної валюти, і її впровадження може мати такі переваги, як створення інноваційних платіжних технологій, а також скорочення готівки в обігу. На сьогоднішній день центральні банки присвятили значні зусилля вивченню виявлених ризиків впровадження цифрової валюти. До основних таких ризиків належать можливий негативний вплив на фінансову стабільність, ризики кібербезпеки, технологічні ризики тощо [27].

Сучасні вектори розвитку електронних платіжних систем формуються під впливом глобальних тенденцій у фінансових технологіях, цифровій економіці та споживчих очікуваннях. Цифровізація мобільних платежів включає в себе:

- зростання мобільних гаманців (Apple Pay, Google Pay, Samsung Pay);
- розширення безконтактних платежів, включаючи біометричну ідентифікацію (відбиток пальця, розпізнавання обличчя).

Загалом основними векторами розвитку електронних платіжних систем сьогодні є розширення «активних» і «готових» рішень, а також формування «цифрових цін» і збільшення технічних можливостей. Перш за все, ці вектори передбачають покращення клієнтського досвіду, потім збір даних про клієнтів із забезпеченням підвищення точності використовуваних алгоритмів. Відтак, подальший розвиток платіжної системи, найбільш імовірно, буде відбуватися під впливом таких глобальних тенденцій як:

– скорочення використання обсягу готівки під час оплати в магазинах завдяки використанню платіжних карток, а також популяризації безконтактних платежів;

– активне зростання ринку електронної комерції;

– подальше розширення використання цифрових платежів не лише в роздрібних сегментах, а й в інших сферах, зокрема, мобільні P2P-платежі, цифрові грошові перекази, бізнес-платежі тощо;

– зростання обсягу платежів, здійснених за допомогою кредитних карток [8].

Переваги та ризики електронних платіжних систем. Стрімкий розвиток електронних платіжних систем пов'язаний зі значними перевагами, які вони надають економіці та користувачам. До основних відносяться:

– підвищення швидкості та зручності транзакцій, після чого дійсний платіж можливий будь-де та будь-коли (наприклад, зі смартфона), на що потрібно мінімум часу, що сприяє значному покращенню користувацького досвіду [8];

– підвищення фінансової інклюзії – це означає, що частина користувачів, які раніше не мали можливості користуватися банківськими послугами, підтримують доступ до здійснення платежів у безпечний та зручний спосіб. тільки це може сприяти підвищенню фінансової грамотності населення;

– скорочення витрат на друк, обіг та обслуговування готівки;

- полегшення та прискорення міжнародних переказів;

- створення нових можливостей для розвитку бізнесу, особливо в контексті розвитку електронної комерції та Інтернет-послуг;

– підвищення прозорості у фінансовій системі, що підтримує боротьбу з корупцією та шахрайством [2];

- зменшення ймовірності підробки розрахункових документів;

- полегшення контролю за станом грошової маси;

– зменшення втрат від шахрайства та низької швидкості транзакцій тощо [9]

Разом із суттєвими перевагами розвиток електронних платіжних систем породжує ризики, серед яких слід виділити операційний, юридичний, стратегічний, репутаційний ризик та ризик ліквідності [4]. Проте основні проблеми зосереджені навколо питань забезпечення кібербезпеки, що зумовлює необхідність підвищеної уваги до впровадження відповідних систем кіберзахисту. Важливу роль у цьому процесі відіграють центральні банки, які гарантують стабільність і надійність платіжних систем через дотримання стандартів безпеки [2].

Варто зазначити, що за наявності низки таких обґрунтованих праць слід зазначити досить значну кількість проблем подальшого розвитку платіжних карток в умовах цифровізації ринку економіки та пов’язаних з цим інституційних змінних. грошовий обіг залишаються недостатньо вивченими. Постійний розвиток новітніх цифрових технологій вимагає відповідного вдосконалення системи безготівкових розрахунків, а тому коло проблем, які перешкоджають активному впровадженню карткових розрахунків, залишається недостатньо дослідженим, особливо з огляду на кризові явища у фінансовому секторі та тенденцію до посилення макроекономічної нестабільності в цілому.

Таким чином, варто зробити висновок, що розвиток багатьох банківських платіжних карток також дає переваги комерційним банкам, суб’єктам господарювання, торговим організаціям фізичних осіб та державі. Розвиток ринку банківських платіжних карток в нашій країні сприяє підвищенню прозорості операцій в активному фінансовому секторі, залученню коштів у банківський сектор, що забезпечує прибутковість ринку банківського бізнесу.

Досліджено, що ринок банківських платіжних карток, який швидко розвивається, стикається з низькою проблемою, яка гальмує його розвиток. Це

недостатньо ефективна законодавча база щодо захисту прав споживачів банківських послуг, завищений розмір комісії за проведення безготівкових операцій з використанням платіжних карток, низька фінансова грамотність населення, проблеми захисту банківських карток та безготівкових розрахунків від шахраїв, нерівномірність забезпеченості регіонів країни інфраструктурою надання фінансових послуг з використанням банкоматів, електронних та платіжних терміналів, залежність від міжнародні платіжні системи тощо.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ КРЕДИТНИХ І ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ

2.1. Оцінка ринку кредитних та платіжних карток в Україні

Метою дослідження є оцінка ринку платіжних карток та платіжної інфраструктури України, а також розробка шляхів удосконалення управління ризиками при здійсненні операцій з платіжними картками.

Динаміка розвитку ринку платіжних карток та рівень його розвитку на сьогодні є індикаторами, за якими можна відслідковувати ступінь розвитку банківського сектору економіки та загальну фінансову грамотність населення країни. У зв'язку з цим сьогодні банки приділяють особливу увагу розширенню клієнтської бази, випуску платіжних карток та залученню нових клієнтів.

Тенденція до збільшення використання платіжних карток в Україні демонструє стійкий позитивний розвиток, що підтверджується зростанням кількості безготівкових операцій та інфраструктури обслуговування. Ключові аспекти цієї тенденції роблять акцент частці безготівкових платежів яка сягнула 90,1% від загальної кількості транзакцій, що свідчить про перехід від готівкових розрахунків до цифрових платежів. Це значне зрушення порівняно з 2002 роком, коли більшість операцій (92%) виконувалися для отримання готівки. Кількість терміналів у 2021 році зросла на 412 727 одиниць порівняно з 2003 роком. З них торговельні термінали збільшилися на 409 700 одиниць, що свідчить про масове впровадження POS-терміналів у роздрібній торгівлі. Банківські термінали зросли на 3 027 одиниць, підтверджуючи розвиток банківської мережі. Характерною для ринку є диспропорція в розміщенні та концентрації банкоматів, терміналів та інших інструментів розрахунку. Сьогодні темпи розвитку ринку безготівкових платіжних інструментів досить динамічні, що дозволяє говорити про цифровізацію економіки та підвищення рівня довіри до таких платежів, як платіжні картки, на ринку.

У 2023 році, незважаючи на продовження повномасштабної війни, основними операціями з платіжними картками в Україні стали безготівкові.

Приблизно це рік аналізу статистичних даних за 2023 рік щодо операцій з платіжними картками, емітованими українськими банками та фінансовими установами, проведеного Національним банком у рамках виконання функцій на сайті платіжної інфраструктури.

Основний поштовх у розвитку роздрібного банкінгу створюють два гравці – ПриватБанк і Monobank. Проте серед десятки лідерів ринку чимало банків активно впроваджують тренди, розвиваючи перевірку своєї компетентності у сфері інформаційних технологій.

Досить актуальним є дослідження в сфері ризиків на ринку безготівкових платежів. Ризики, пов'язані з використанням нових способів оплати, не зовсім відрізняються від тих, які існують у традиційних методах оплати. Найактуальнішими на сьогодні є ризик шахрайства. Виходячи з цього для уникнення неправомірного використання коштів чи помилок при здійсненні електронних платежів слід дотримуватися ряду правил. Так, для уникнення та зменшення ризиків електронних платежів фінансові установи застосовують ряд прийомів.

Дієвим заходом для підвищення контролю є надання клієнтам витягів, запитів на авторизацію на мобільний телефон або email у режимі online. Для зниження ризиків, що виникають під час здійснення операцій платіжними картками, потрібно створити систему захисту всіх учасників карткових операцій: власників карток, банків, платіжних організацій. Дотримання вимог безпеки, визначення можливих ризиків і розподіл відповідальності за непорозуміння – це основні вимоги до карткових систем [33].

Сучасний стан розвитку платіжних систем та платіжних карток в Україні досить стрімко розвивається. Засади функціонування визначені у Розділі V Закону України «Про платіжні послуги». Закон визначає: «платіжну систему як таку, що слугує для виконання платіжних операцій із формальними та стандартизованими домовленостями і загальними правилами щодо процесингу, клірингу та/або виконання розрахунків між учасниками платіжної системи»[36]. Платіжна система призначена для врегулювання грошових відносин між її

суб’єктами. У Законі України «Про Національний банк України» зазначено: «що Національний банк несе відповідальність за регулювання платіжних систем і систем розрахунків у державі, забезпечує їхнє безперервне, надійне та ефективне функціонування, а також сприяє розвитку створених ним платіжних систем» [35].

Система електронних платежів (СЕП) Національного банку України (НБУ) є центральним елементом фінансової інфраструктури країни та єдиною системно важливою платіжною системою, за підсумками 2023 року. Це підтверджує її ключову роль у забезпеченні функціонування фінансового сектору України. СЕП розроблена та керується безпосередньо Національним банком України, що гарантує її стабільність та надійність. СЕП виступає основою національної платіжної системи, підтримуючи оперативність розрахунків, захищеність даних і довіру до фінансових операцій. Її безперебійна робота є запорукою стабільного функціонування банківської системи України навіть у складних економічних умовах. Станом на 1 січня 2024 року учасниками СЕП є 63 банки України, Державна казначейська служба України, Національний банк України. Така широка база учасників забезпечує охоплення всього банківського сектору країни. Обсяг здійснених операцій у 2023 році складає - 422,8 млн платежів, на суму 209 933 млрд грн. Це свідчить про високий рівень завантаження системи, підтверджуючи її ефективність та масштабність. [28].

Однією з оцінки стану розвитку платіжної системи є аналіз операцій з картками. Статистичні дані вказують на те, що 9 з 10 операцій з платіжними картками є безготівковими. На рисунку 2.1. представлено динаміку суми операцій з картками вітчизняних банків в межах України.

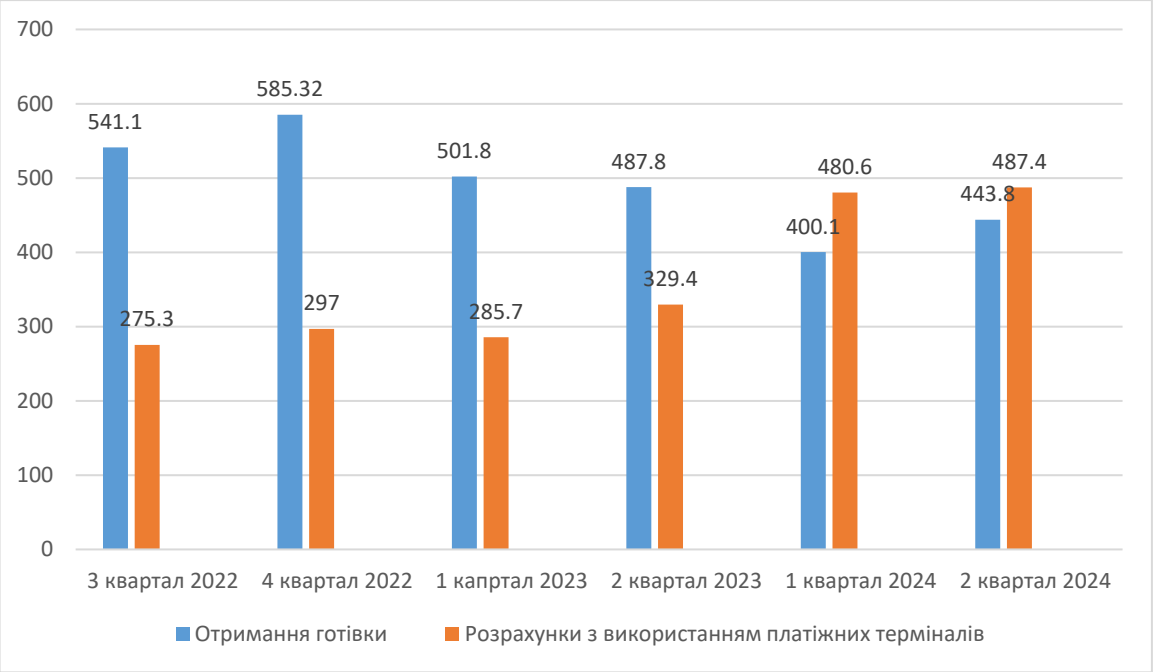


Рис. 2.1. Динаміка суми операцій з картками українських банків в межах України, млрд грн

Джерело: [27; 28]

На рис. 2.1 проаналізовано динаміку сум операцій з картками українських банків з 2022-2024 рік, відтак аналіз розподілу безготівкових операцій за їхніми видами свідчить, що найбільша кількість операцій здійснена за дев'ять місяців 2024 року найбільше операцій із використанням карток за кількістю та за сумою припало на розрахунки в торговельній та сервісній мережах (73,6% та 46,2% відповідно). Тобто було здійснено 4 443,8 млн операції на суму 1 432,7 млрд грн [27].

Кількість активних POS-терміналів у торговельно-сервісних мережах за рік з суттєвим зростанням зросла на 8,6% (до 487,4 тис. одиниць продажу), а кількість точок обслуговування, що приймають платіжні картки, – на 10,9%. (до 512,1 тис. шт.)[28].

Національний банк України (НБУ) у 2023 році визначив шість важливих платіжних систем, які відіграють суттєву роль у фінансовій інфраструктурі країни. Серед них – міжнародні лідери та вітчизняні оператори, які забезпечують значну частку платіжних операцій в Україні [27].

Проаналізуємо перелік важливих платіжних систем у 2023 році:

1. MasterCard (MasterCard International Incorporated, США) - це одна з найбільших глобальних платіжних систем, що підтримує мільйони транзакцій щодня. Забезпечує міжнародні платежі, інтернет-торгівлю, мобільні розрахунки та підтримку фінансових послуг.

2. Visa (Visa International Service Association, США) - глобальний лідер у сфері електронних платежів. Пропонує широкий спектр фінансових продуктів, включаючи кредитні та дебетові картки, послуги онлайн-платежів та безконтактні платежі.

3. NovaPay (ТОВ «НоваПей», Україна) - українська платіжна система, інтегрована з мережею «Нова Пошта». Спеціалізується на внутрішніх платежах, грошових переказах та оплатах за посилки та послуги доставки.

4. PrivatMoney (АТ КБ «ПриватБанк», Україна) - новий учасник списку важливих платіжних систем. Пропонує послуги грошових переказів як у межах України, так і за кордон. Має розгалужену мережу обслуговування завдяки найбільшому банку країни — «ПриватБанку».

5. MONEYCOM (ТОВ «СВІФТ ГАРАНТ», Україна) - новачок у переліку систем 2023 року. Спеціалізується на грошових переказах, електронних розрахунках та фінансових послугах для фізичних та юридичних осіб.

6. Фінансовий світ (ТОВ «Українська платіжна система», Україна) - Українська платіжна система, орієнтована на обслуговування масових платежів, оплату послуг та перекази коштів.

Включення «PrivatMoney» та «MONEYCOM» свідчить про зростання ролі національних платіжних систем у фінансовій екосистемі України. Наявність систем MasterCard і Visa підтверджує інтеграцію України у світову фінансову систему. Вітчизняні інноваційні системи NovaPay, PrivatMoney, MONEYCOM і «Фінансовий світ» відображають технологічний розвиток внутрішнього ринку, спрямований на задоволення потреб як фізичних, так і корпоративних клієнтів.

Тому, динаміка обсягу готівкових операцій, як і динаміка їх кількості, має переважно тенденцію до зниження. Водночас зростає обсяг і кількість платежів за допомогою платіжних терміналів. лише те, що, незважаючи на військові

обмеження, платіжна інфраструктура продовжує динамічно розвиватися (рис. 2.2).

Кількість торгівельних POS-терміналів за період з 2023 по 2024 рік зросла приблизно на 25%, що також проілюстровано на (рис. 2.2.). При цьому кількість пунктів продажу, які приймають платіжні картки, зросла більше, ніж на 45%. Значно збільшилась кількість банкоматів (на 200 шт.). Статистичні дані дозволяють констатувати зростання кількості платіжних карток: як загальної кількості емітованих карток в обігу (+4,83%), так і активних платіжних карток (+12,53%), безконтактних карток (+17,24%), токенізованих платіжних карток (+56,96%) [28].

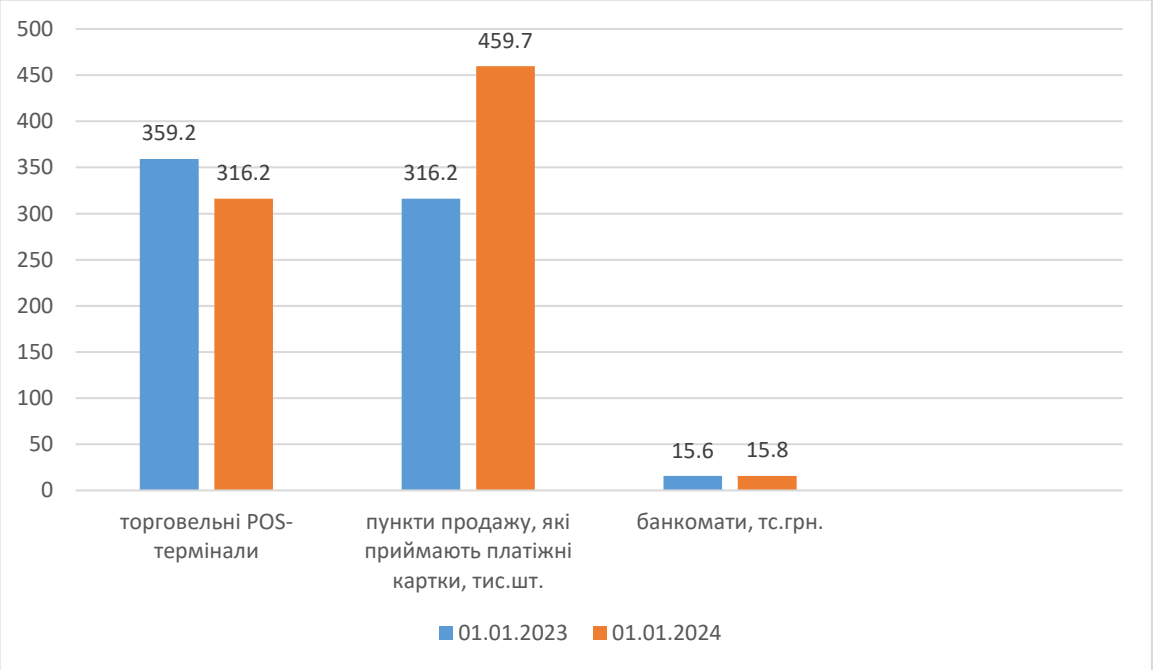


Рис. 2.2. Платіжна інфраструктура в Україні
Джерело: [28]

Дані за І квартал 2024 року підтверджують зростання популярності безготівкових розрахунків серед українців. Ключові показники демонструють активне використання платіжних карток, особливо для онлайн-операцій, що стало результатом подальшої цифровізації фінансових послуг та зростання довіри до платіжних систем. Значне зростання безготівкових розрахунків в Україні свідчить про стабільну цифровізацію фінансової системи. Така динаміка

спричинена розвитком онлайн-комерції, впровадженням інноваційних платіжних технологій та зростанням довіри населення до банківських послуг [31].

Варто відмітити, що статистика операцій з платіжними картками в Україні (І квартал 2024 року) вказує на наступні показники.

За даними у першому кварталі 2024 року, загальна кількість операцій з використанням платіжних карток в Україні та за її межами склала 1 950,9 млн операцій, на загальну суму 1 489,7 млрд грн.

Кількість безготівкових операцій сягнула - 1 837,6 млн операцій (94,2% від загальної кількості операцій). Сума безготівкових операцій склала - 960,9 млрд грн (64,5% від загальної суми операцій). За 2023 рік частка безготівкових операцій складала 64,8% від загальної суми. Частка безготівкових операцій за кількістю складала 93,5% [27].

Більшість операцій (94,2%) виконано у вигляді безготівкових розрахунків, що підтверджує постійний розвиток цієї тенденції серед українців. Відбулось значне зростання частки безготівкових операцій, хоча в І кварталі 2024 року спостерігається деяке зниження частки безготівкових операцій за сумою порівняно з 2023 роком (64,5% проти 64,8%), показники за кількістю залишаються високими, що свідчить про зростання популярності безготівкових платежів у повсякденному житті.

Таким чином, високий рівень безготівкових операцій вказує на те, що платіжні картки залишаються основним інструментом для безготівкових розрахунків в Україні. Зменшення частки готівкових операцій вказує на збільшення кількості безготівкових транзакцій та свідчить про цифровізацію економіки та зростання довіри до таких платіжних систем.

Розвиток платіжної інфраструктури впливає на подальше нарощування терміналів і банкоматів, а також вдосконалення онлайн-платежів, дозволить посилити ці тенденції.

Аналіз розподілу безготівкових операцій за їхніми видами свідчить, що у І кварталі 2024 року найбільше операцій із використанням карток за сумою та за

кількістю припадало на розрахунки в торговельній мережі (45,1% та 72% відповідно). Там було здійснено 1 323,4 млн операцій на суму 433,2 млрд грн [28].

У першому кварталі 2024 року відзначено значні зрушення у структурах платіжних операцій, зокрема перекази з картки на картку за кількістю - 8,9% від загальної кількості операцій, за сумою - 32,9% від загальної суми операцій. Відмітимо оплату товарів і послуг в Інтернет-мережах за кількістю: 14,1% від загальної кількості операцій, за сумою - 14,6% від загальної суми операцій.

Середня сума операцій в торговельних мережах складала за сумої середньої операції - 327 грн (порівняно з 344 грн у I кварталі 2023 року). Перекази з картки на картку - сума середньої операції: 1 931 грн (варто відзначити, що порівняно з 2 133 грн у I кварталі 2023 року). Оплата товарів та послуг в Інтернет- мережах сума середньої операції становить 541 грн (порівняно з 460 грн у I кварталі 2023 року). Кількість активних pos-терміналів у торговельній та сервісній мережах у березні порівняно з січнем зросла на 3,5% (до 464,8 тис. шт.), а кількість пунктів продажу та надання послуг, які приймають платіжні картки, – на 2,7% (до 473,9 тис. шт.) [28].

Банкоматна мережа з початку року майже не зазнала змін та налічувала 15,9 тис. банкоматів.

Збільшення популярності токенізованих платіжних карток є ще одним важливим індикатором розвитку платіжної інфраструктури в Україні. Кількість токенізованих карток зросла на 7% з початку року, досягнувши 13,4 млн шт. Серед усіх активних карток кожна четверта є токенізованою.

У I кварталі 2024 року лише 7% операцій за сумою та 5,8% за кількістю були здійснені через фізичне зчитування картки в торговельній мережі, тобто безконтактні операції. Для порівняння, у I кварталі 2023 року ці показники становили 12,4% та 11,1% відповідно. Переважна більшість операцій в I кварталі 2024 року була здійснена безконтактно, за допомогою безконтактних карток, смартфонів або інших гаджетів. Сукупна сума таких безконтактних операцій у

2024 році досягла 403,0 млрд грн, що на 31% більше порівняно з аналогічним періодом 2023 року (307,4 млрд грн)[27].

Збільшення кількості токенізованих карток і зростання безконтактних операцій вказують на постійне вдосконалення платіжних технологій та зростаючу популярність швидких, безпечних і зручних платіжних рішень. Падіння частки операцій з фізичним зчитуванням картки свідчить про швидкий перехід до сучасних безконтактних методів оплати, зокрема через мобільні пристрої.

Ці тренди підкреслюють важливість цифровізації фінансових операцій в Україні, що покращує клієнтський досвід і сприяє розвитку платіжної інфраструктури.

Основні стратегічні тенденції розвитку платіжних систем в Україні відображають глобальні і локальні зміни в фінансовому секторі, що зумовлені технологічними інноваціями, змінами в законодавстві та вимогах споживачів. Розвиток безконтактних платіжних технологій, покращення доступу до фінансових послуг через цифрові платформи та вдосконалення регулювання криптовалют і цифрових активів обіцяють значно змінити платіжні системи в Україні, сприяючи більшому комфорту для користувачів і підвищенню ефективності фінансових операцій.

Подальший розвиток цифрових банківських послуг, що дає змогу клієнтам здійснювати операції в будь-який час і з будь-якого місця. Це є важливим аспектом у забезпеченні зручності та доступності фінансових послуг з допомогою дистанційного обслуговування (internet-banking та mobile-banking).

Зростаюча роль фінтех-компаній створює нову конкуренцію для традиційних банків, що змушує останніх удосконалювати свої послуги та адаптуватися до нових технологічних рішень. Розширення доступу до фінансових послуг для всіх верств населення, зокрема для малозабезпечених або віддалених груп, що є критичним для сталого економічного розвитку.

Зростаюча потреба в миттєвих переказах, які дозволяють здійснювати платежі за лічені секунди, без затримок. Цей тренд підсилюється глобальною

тенденцією до безготівкових розрахунків і швидких фінансових операцій загострює попит на миттєві платежі (Instant Payments або Fast Payments) [32].

Технології, пов'язані з Open Banking, AI, DeFi та цифровими гаманцями дозволяють користувачам краще контролювати свої фінансові дані та отримувати більш персоналізовані послуги. Штучний інтелект (AI) використовується для вдосконалення платіжних алгоритмів і прогнозування фінансових потреб користувачів. DeFi (децентралізовані фінанси) відкривають нові можливості для фінансових операцій без посередників, що може змінити традиційну банківську модель.

Впровадження цифрової валюти може стати важливим кроком у регулюванні фінансових потоків і зниженні ризиків, пов'язаних з криптовалютами посилює користування цифровою валютою центрального банку (CBDC) та регулювання криптоактивів. Зміни в законодавстві щодо криптовалют можуть створити більш сприятливі умови для розвитку цієї сфери.

Наразі, через економічні та політичні фактори, деякі стартапи тимчасово призупинили свій розвиток, але зміни в законодавстві можуть відкрити нові можливості для відновлення фінтех-індустрії [12].

Отже, динаміка суми операцій з отримання готівки, як і динаміка їхньої кількості, переважно має тенденцію до скорочення. Водночас, збільшується сума та кількість розрахунків з використанням платіжних терміналів. Окрім того, незважаючи на воєнні обмеження, продовжує динамічно розвиватися платіжна інфраструктура, а також зростає кількість випущених карток (рис. 2.3),

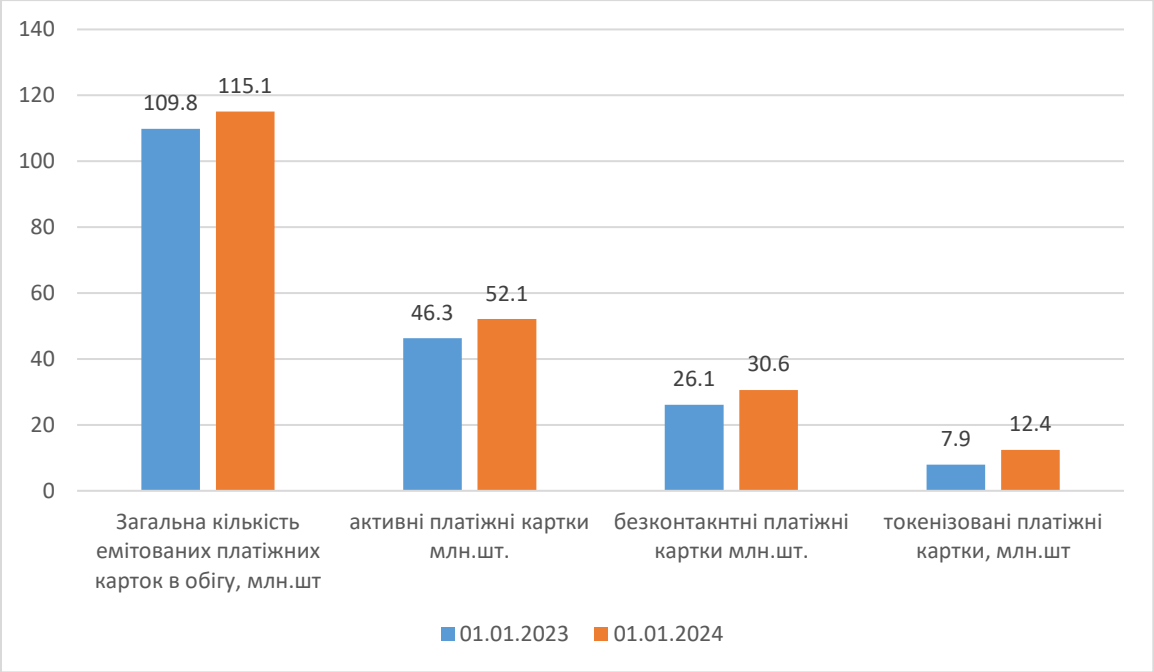


Рис. 2.3. **Кількість платіжних карток в Україні**

Джерело:[28]

Дані, що наведені на рисунку 2.3., дозволяють констатувати зростання кількості платіжних карток: як загальної кількості емітованих карток в обігу (+4,83%), так і активних платіжних карток (+12,53%), безконтактних карток (+17,24%), токенізованих платіжних карток (+56,96%) [27].

Віртуальні кредитні картки дедалі більше інтегруються у фінансове життя українців, пропонуючи низку переваг у порівнянні з традиційними пластиковими картками.

Віртуальна картка з кредитним лімітом — це зручний фінансовий інструмент, який дозволяє користувачам здійснювати покупки та фінансові операції без використання фізичної картки. Вона ідеально підходить для онлайн-шопінгу, підписок на сервіси, бронювання послуг та інших електронних транзакцій.

Ключові переваги віртуальних кредитних карток:

1. Відсутність фізичного носія:

– не потрібно чекати на виготовлення та доставку картки.

2. Миттєва активація:

– картку можна створити та активувати через мобільний додаток або інтернет-банкінг за кілька хвилин.

3. Безпека:

– дані картки зберігаються в захищених додатках, що знижує ризик шахрайства;

– можливість швидко заблокувати картку в разі підозрілих операцій.

4. Гнучкість**:**

– доступ до кредитного ліміту дозволяє користуватися позиковими коштами з можливістю розстрочки платежів.

5. Універсальність:

– використовується як для інтернет-платежів, так і для оплат у фізичних магазинах через NFC (Google Pay, Apple Pay) [16].

Цей тип карток стає все більш популярним завдяки своїй доступності та сучасним функціям, що відповідають потребам цифрової економіки.

Кредитна картка - це банківський платіжний інструмент, що дозволяє клієнту здійснювати покупки, знімати готівку або оплачувати послуги в межах встановленого кредитного ліміту, наданого банком. Основна особливість кредитної картки - використання позикових коштів з обов’язком їх повернення згідно з умовами договору.

Таблиця 2.3.

Таблиця порівняння кредитних карток банків

Банк	Назва картки	Кредитний ліміт, грн	Пільговий період	Процентна ставка	Реальна ставка
Приватбанк	«Універсальна»	до 200 000	до 55 днів	42.0%	51.09%
Банк Кредит Дніпро	Карта банку Gold	до 1 000 000	до 67 днів	38.4%	47.60%
Укрсиббанк	Кредитна картка	до 200 000	до 56 днів	44.99%	55.38 %
Ощадбанк	Моя кредитка	250000	до 92 днів	46.8%	58.25%
Пумб	ВСЕМОЖУ	до 200 000	до 62 днів	47.88%	47.88%
Монобанк	Чорна картка	до 500 000	до 62 днів	37.2%	44.26%

Джерело:[27]

В таблиці 2.3 вказано порівняльну характеристику кредитних карток банків. На ринку кредитних карток в Україні провідні банки пропонують

різноманітні продукти з різними умовами пільгового періоду, кредитного ліміту, процентних ставок та додаткових бонусів. Проаналізуємо основні параметри пропозицій від таких банків, як Банк Кредит Дніпро, Приватбанк, Ощадбанк, Монобанк, Пумб та Укрсиббанк.

Банк Кредит Дніпро – Кредитна картка Gold

Цей банк пропонує один із найдовших пільгових періодів – до 67 днів. Максимальний кредитний ліміт досягає 1 000 000 гривень, що робить цей продукт привабливим для клієнтів з великими фінансовими потребами. Проте відсоткова ставка за користування кредитом становить 38,4%, а ефективна ставка – 47,60%.

Кредитна картка Приватбанку - Картка «Універсальна»

Приватбанк пропонує пільговий період до 55 днів, а максимальний кредитний ліміт обмежений 200 тис. грн. Процентна ставка становить 42%, а ефективна ефективна ставка – 51,09%, що робить його менш вигідною альтернативою з деякими іншими пропозиціями [27].

Кредитна картка Ощадбанку - Моя кредитка

Пропозицію Ощадбанку вирізняє найдовший пільговий період – до 92 днів, що може бути зручно для тих, хто часто користується кредитними коштами та планує їх повернути в цей період. Максимальний кредитний ліміт – 250 тис. грн. Рівень протесту – 46,8%, а реальний – 58,25%, що є найвищим серед представлених варіантів.

Кредитна картка Монобанку - Чорна картка

Monobank пропонує пільговий період до 62 днів і кредитний ліміт до 500 тис. грн. Відсоткова ставка за кредитом тут одна з найнижчих – 37,2%, а реальна ефективна – 44,26%. Ця карта є однією з найпривабливіших для користувачів завдяки збалансованості між лімітами та ставками.

ПУМБ кредитна картка - Картка ВСЕМОЖУ

Картка Пумб має пільговий період до 62 днів і кредитний ліміт до 200 тис. грн. Процентна ставка становить 47,88%, і це реальна ставка. Ця картка вирізняється своєю прозорістю, адже номінальний і реальний курс збігаються.

Кредитна картка Укрсиббанку

Пропозиція від Укрсиббанку передбачає пільговий період до 56 днів і кредитний ліміт до 200 тис. грн. Процентна ставка становить 44,99%, а реальна – в межах від 54,57% до 55,38%. Незважаючи на те, що процентна ставка тут досить висока, цей продукт все ж може бути цікавий певній категорії клієнтів [27].

2.2. Впровадження інновацій на вітчизняному ринку кредитних та платіжних карток

Використання платіжних систем є основою сучасної фінансової інфраструктури, сприяючи розвитку економіки та підвищенню інвестиційної привабливості країни. Завдяки інтеграції та інноваціям передових технологій та впровадженню нових фінансових продуктів, банківська система України рухається в напрямку глобальних стандартів обслуговування. Банки в Україні активно змагаються за лідерство, впроваджуючи нові функції та інноваційні програми лояльності.

Інновації впливають на розширення клієнтської бази через привабливі кредитні ліміти та пільгові умови, інноваційні фінтех-рішення - мобільні платежі, цифрові гаманці, безконтактні картки.

Впровадження інноваційних підходів до управління банківськими операціями є важливим фактором розвитку фінансового сектору України. Зокрема, безготівкові розрахунки за допомогою платіжних карток виступають ключовим елементом сучасної банківської діяльності, стимулюючи цифровізацію економіки та розширення доступу до фінансових послуг. Це дозволить українським банкам підтримувати конкурентоспроможність та задовольняти зростаючі потреби клієнтів у сучасних фінансових послугах.

Ряд інновацій запропонованих на фінансовому ринку вітчизняними банками вплине на розвиток фінтех-рішень, інтеграцію штучного інтелекту для персоналізації банківських послуг, аналіз клієнтської поведінки для створення

індивідуальних фінансових пропозицій, дослідження впливу регуляторних змін з урахуванням глобальних трендів у платіжних системах.

В умовах сучасного фінансового середовища впровадження передових методів управління банківськими операціями, зокрема безготівковими розрахунками за допомогою платіжних карток, є важливим чинником конкурентоспроможності банків. Це сприяє підвищенню ефективності карткового обслуговування, залученню нових клієнтів та зміцненню позицій на ринку фінансових послуг.

Для досягнення цієї мети банки повинні впроваджувати наступні інструменти, а саме:

Інноваційні технології -віртуальні картки та токенізовані рішення, цифрові гаманці та мобільні додатки з багатофункціональним інтерфейсом.

Клієнтоорієнтовані сервіси - гнучкі умови кредитування, бонусні програми, кешбек та знижки для постійних клієнтів.

Автоматизація операцій - системи автоматичної обробки транзакцій, інтеграція платіжних рішень з CRM-системами для покращення обслуговування.

Захист даних та кібербезпека - впровадження багаторівневої автентифікації, постійний моніторинг транзакцій та захист від шахрайства.

Аналіз ринку та клієнтської поведінки - використання великих даних (Big Data) для створення індивідуальних пропозицій.

Вивчення нових тенденцій у фінтех-індустрії для адаптації стратегії розвитку.

Отже, успіх банків у сфері безготівкових розрахунків залежить від уміння інтегрувати сучасні технології, підтримувати високий рівень обслуговування клієнтів та забезпечувати безпеку фінансових операцій.

Український ринок платіжних карток активно розвивається завдяки посиленню конкуренції, що стимулює впровадження новітніх банківських продуктів. Водночас ринок стикається з численними внутрішніми та зовнішніми проблемами, які можуть як позитивно, так і негативно впливати на його функціонування. [23, с. 276].

Україна прагне вийти на високий рівень розвитку індустрії FinTech, для цього необхідно створити ефективну нормативно-правову базу, тим самим розширивши використання інструментів FinTech в Україні. За останні кілька років в українське законодавство внесено зміни, які включають такі важливі моменти:

– здійснювати підпис рахунку-фактури та/або контракту з використанням електронного підпису;

– банки більше не зобов'язані перекладати документи українською мовою, якщо вони вже англійською;

– українські IT-компанії до 1 січня 2023 року мали змогу скористатися спрощеним оподаткуванням послуг за ставкою 5% щорічно, наданих окремими розробниками, прицьому з 1 січня ця скорочена ставка анулюється і її розмір становить 20%;

– (НБУ) Національний банк України продовжує зняття обмежень поступово на репатріацію дивідендів, дозволяючи юридичним особам перераховувати до 5 000 000 доларів США щорічно [28];

– НБУ активно підтримує включення директив ЄС, зокрема Директиви PSD2, в місцевий законодавчий процес;

– затверджений закон про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку, відомий як «Закон Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги»[11].

Українська влада активно підтримує залучення іноземних інвестицій для розвитку стартапів, створюючи сприятливе середовище для підприємництва. Скасування вимоги про отримання спеціального дозволу на прямі іноземні інвестиції значно спростило процедуру започаткування бізнесу. Це стимулює розвиток технологічних компаній, зокрема у сфері фінтех.

Зростає популярність краудфандингових платформ серед українських стартапів, що дозволяє залучати фінансування від приватних інвесторів по всьому світу. Такий підхід підтримує інноваційні ідеї та дає змогу компаніям розвиватися навіть за обмежених фінансових ресурсів.

Дослідження MasterCard свідчить, що 87% представників банківського сектору в Україні готові співпрацювати зі стартапами у сфері фінансових технологій. Це створює перспективи для інтеграції фінтех-рішень у банківські сервіси, сприяючи діджиталізації фінансового сектора.

Фінансові технології (FinTech) є рушійною силою інновацій у багатьох галузях економіки, зокрема у фінансовому секторі. Використання передових технологій дозволяє створювати нові послуги, підвищувати ефективність фінансових операцій та покращувати клієнтський досвід. Сучасні мобільні додатки допомагають користувачам контролювати свої доходи та витрати, створювати бюджети, отримувати фінансові звіти та персоналізовані рекомендації. Штучний інтелект (AI) аналізує фінансові дані та пропонує індивідуальні рішення для заощадження та інвестування. Фінтех-компанії впроваджують автоматизовані рішення для p2p-кредитування (peer-to-peer), де позичальники та інвестори можуть взаємодіяти без посередників. Алгоритми оцінки кредитоспроможності, базовані на великих даних (BD), дозволяють оцінювати ризики та надавати кредити швидше та прозоріше. Платформи цифрових платежів і мобільні гаманці на базі блокчейн-технологій забезпечують миттєві транзакції, знижують вартість обслуговування та підвищують безпеку платежів. Автоматизовані радники (робо-адвайзери) пропонують персоналізовані інвестиційні портфелі на основі даних про фінансовий стан клієнтів. Технології AI та RPA оптимізують процеси страхування, від обробки заяв до оцінки збитків і виплати компенсацій. Фінтех-компанії впроваджують багатофакторну автентифікацію, шифрування даних та кібербезпекові рішення для захисту клієнтів від шахрайства.

Завдяки швидкому розвитку технологій та інтеграції інноваційних рішень, фінансові технології продовжують трансформувати фінансову індустрію, роблячи її більш доступною, безпечною та ефективною.

Інновації на кредитному ринку України значно впливають на розвиток фінансових послуг. За версією FinAwards у 2020-2023 роках найбільш інноваційними установами стали такі фінансові організації:

ПриватБанк

ПриватБанк є беззаперечним лідером у фінансовій сфері України завдяки впровадженню передових технологій. Одним із найважливіших досягнень стало перенесення всіх IT-процесів у хмару за рекордні 45 днів, що забезпечило безперервність надання послуг навіть в умовах кризи. Банк також активно використовує автоматизацію для обробки кредитних заявок, забезпечуючи швидке ухвалення рішень та мінімізацію людського фактору.

ConcordBank

ConcordBank здобув друге місце завдяки своїм клієнтоорієнтованим рішенням. Банк пропонує різноманітні кредитні продукти під гаслом «Кредитні рішення на будь-який смак», забезпечуючи доступ до позик як для фізичних осіб, так і для малого та середнього бізнесу.

Monobank

Monobank – перший мобільний банк в Україні – займає третє місце за рівнем інноваційності. Банк пропонує зручний мобільний додаток із широким спектром фінансових послуг, включаючи кредити готівкою, розстрочку та кредитні картки з гнучкими умовами. Система працює повністю онлайн, що дозволяє клієнтам отримувати фінансові послуги без відвідування відділень.

Такі фінансові установи, як Moneyveo – спеціалізується на миттєвих онлайн-кредитах, CreditKasa – пропонує швидкі кредити на карту без необхідності відвідувати банк, MyCredit – надає мікрокредити за спрощеною процедурою з мінімальними вимогами до позичальників.

Інновації в кредитній сфері України свідчать про стрімкий розвиток фінансових послуг та орієнтованість банків на цифровізацію, автоматизацію та створення клієнтоцентричних продуктів.

У номінації «Провідні технології та інновації» серед небанківських установ лідерство здобули такі компанії, як Moneyveo, CreditKasa та MyCredit, які активно впроваджують передові технології для покращення своїх послуг та підвищення зручності для клієнтів.

1. Moneyveo.

Moneyveo стала лідером серед небанківських установ завдяки інноваційним проєктам, таким як додаток Veomini для миттєвих кредитів, Розробка Comfort (Installment), яка дозволяє здійснювати покупки в розстрочку. Видача та виплата кредитів через термінали Нової пошти, що значно спрощує процес отримання кредитів без необхідності відвідувати офіси. Moneyveo є одним із лідерів на ринку небанківського онлайн-кредитування в Україні, пропонуючи швидке отримання кредитів на карту до 15 тис. грн (10 тис. грн при першому зверненні) на термін до 30 днів. Це дозволяє компанії зберігати конкурентні переваги та залучати нових клієнтів, розвиваючи технологічні рішення.

2. CreditKasa.

Другим призером стала CreditKasa, яка активно працює над вдосконаленням своїх цифрових каналів, а саме запуск нового вебсайту та мобільного додатку. Впровадження BankID та Liveness Detection, які забезпечують додатковий рівень безпеки для клієнтів. Впровадження FaceTec, технології порівняння фотографій для підвищення достовірності верифікації, а також відеоверифікація, що дозволяє дистанційно підтверджувати особу позичальника. Ці технологічні нововведення допомагають CreditKasa забезпечити високу ступінь безпеки та зручності для своїх клієнтів.

3. MyCredit.

Третє місце посіла MyCredit, яка презентувала інноваційні проєкти, такі як ClickCredit, мобільний сервіс для отримання кредитів, Data Science Lab, який використовує аналітику для прогнозування кредитоспроможності клієнтів. Впровадження повноцінного кешбеку та вихід на новий ринок, що дозволяє розширити клієнтську базу та підвищити лояльність користувачів. Запуск довгострокових кредитів, що дозволяє позичальникам отримувати фінансування на більший термін. MyCredit продовжує розвивати інноваційні послуги, які відповідають вимогам сучасного фінансового ринку.

Ці компанії демонструють активне впровадження новітніх технологій у сферу фінансових послуг, що дозволяє їм залишатися конкурентоспроможними і задовольняти потреби сучасних споживачів.

Впровадження цифрових технологій є важливим аспектом стратегії розвитку фінансових установ, оскільки вони дозволяють банкам забезпечити високий рівень обслуговування клієнтів, підвищити ефективність операцій та знизити витрати. Цифровий маркетинг дозволяє банкам ефективно залучати нових клієнтів та підтримувати зв'язок із існуючими. Завдяки таким інструментам, як таргетована реклама, email-маркетинг, контент-маркетинг та соціальні медіа, банки можуть націлювати свої пропозиції на певні групи споживачів, збільшуючи конверсії та підвищуючи лояльність клієнтів.

Системи управління взаємодією з клієнтами (CRM) та управління бізнес-процесами (BPM) дозволяють банкам автоматизувати багато аспектів роботи з клієнтами, включаючи підтримку, продажі та маркетинг. CRM системи допомагають зберігати всю інформацію про клієнтів в єдиній базі, що полегшує персоналізацію послуг і прискорює прийняття рішень. BPM-системи дозволяють автоматизувати бізнес-процеси, зменшуючи час на виконання завдань та знижуючи ймовірність помилок.

Безконтактні платіжні технології (NFC) дозволяють клієнтам здійснювати платежі за допомогою карток або смартфонів, просто підносячи їх до терміналу. Це значно спрощує процес оплати, знижує час обслуговування клієнтів і підвищує їх задоволеність. NFC-технології також активно впроваджуються у мобільні додатки банків, дозволяючи користувачам здійснювати платежі в один дотик.

Чатботи та віртуальні помічники стали незамінними інструментами для автоматизації обслуговування клієнтів. Вони можуть працювати 24/7, відповідати на питання клієнтів, допомагати з пошуком інформації, а також виконувати прості операції, такі як перевірка балансу, поповнення рахунків або блокування карток. Віртуальні помічники також активно інтегруються з іншими системами банку для виконання більш складних завдань. [10, с. 357-358].

Завдяки впровадженню сучасних цифрових технологій банки можуть автоматизувати багато внутрішніх процесів, таких як обробка кредитних заявок, перевірка клієнтів, розрахунок ризиків та інші. Це дозволяє не тільки знизити операційні витрати, але й прискорити надання послуг клієнтам, що є важливим фактором у конкурентній боротьбі на фінансовому ринку.

Використання цих технологій дає можливість банкам підвищити ефективність своїх операцій, скоротити витрати на обслуговування клієнтів і, в результаті, збільшити задоволеність користувачів. Автоматизація та впровадження інноваційних рішень стають основними чинниками успішного розвитку банківської сфери в умовах цифрової трансформації.

Розвиток платіжних карток є важливим стратегічним напрямом для банків, оскільки вони не лише виконують функцію безпечного та зручного інструменту для фінансових транзакцій, але й служать важливим фактором у формуванні довіри та лояльності клієнтів. Віддавна платіжні картки відігравали роль зручного засобу оплати, але зараз їхня роль розширюється: вони стають фундаментом для залучення та утримання клієнтів [5, с. 4].

Удосконалення карткової індустрії не лише забезпечує інноваційність технологічних рішень, а й сприяє розвитку стратегії, яка відповідає потребам сучасного фінансового споживача. Сучасні клієнти очікують високої якості обслуговування на всіх етапах взаємодії з банком, включаючи швидкість та зручність виконання операцій. Розширення функціональності карток (наприклад, можливість виконання миттєвих платежів або інтеграція з мобільними додатками) дозволяє банкам підвищити рівень задоволення клієнтів. Водночас впровадження чат-ботів і віртуальних помічників допомагає автоматизувати обслуговування, зменшуючи навантаження на працівників і прискорюючи обробку запитів. Банки повинні постійно працювати над зниженням операційних витрат, одночасно підвищуючи ефективність платіжних систем. Це включає оптимізацію інфраструктури та інтеграцію платіжних карток із новими технологіями, такими як мобільні платіжні платформи чи безконтактні

технології NFC. У результаті, картки стають ще зручнішими і доступнішими для користувачів, а також економічно вигідними для банків. [39, с. 51].

Платіжні картки стали потужним інструментом для залучення нових клієнтів завдяки програмам лояльності, бонусним системам, кешбеку та іншим привілеям, що приваблюють користувачів. Створення унікальних умов для різних сегментів клієнтів дозволяє банкам диференціювати свої пропозиції та утримувати клієнтів на довготривалий період.

Зростання використання платіжних карток дійсно має значний вплив на економіку, що підтверджується результатами досліджень. Платіжні картки сприяють зменшенню тіньового сектору економіки, оскільки забезпечують прозорість фінансових операцій та дають можливість державним органам контролювати фінансові потоки. Це, в свою чергу, підвищує рівень оподаткування, оскільки більше транзакцій стають видимими для податкових органів. Зручність та швидкість безготівкових платежів сприяє збільшенню споживчого попиту, оскільки покупці можуть швидко здійснювати покупки без необхідності мати при собі готівку. Це стимулює економічну активність у країні. Дослідження агентства Moody’s показує, що навіть невелике збільшення використання платіжних карток може мати позитивний ефект на споживання та економіку загалом, зокрема через збільшення ВВП, що є важливим аспектом для стабільності і розвитку національної економіки. [21].

Перехід до безготівкових платежів (cashless) є глобальною тенденцією, яка набирає обертів завдяки розвитку електронної комерції та вдосконаленню технологій для онлайн-платежів. Відзначено, що більшість покупок сьогодні здійснюється в Інтернеті, і цей тренд активно поширюється серед різних категорій споживачів. Основні фактори, які сприяють розвитку cashless-платежів, це - вебресурси та майданчики, такі як Amazon, Taobao, Aliexpress, Rozetka, стали основними платформами для покупок. Споживачі мають доступ до величезної кількості товарів і послуг, що забезпечує зручність покупок без необхідності фізичної присутності в магазинах [21].

Мобільні додатки стали важливим інструментом для онлайн-платежів. Наприклад, замовлення туристичних послуг або покупок через мобільні застосунки туроператорів набирає популярності завдяки зручності та швидкості. Такі сервіси, як замовлення квитків або путівок через мобільні додатки, дозволяють спрощувати процеси бронювання та оплати. Інтернет-банкінг та спеціалізовані сервіси для оплати комунальних послуг, штрафів, податків тощо дозволяють людям здійснювати регулярні платежі з будь-якої точки світу, надаючи доступ до своїх фінансів 24/7. Це значно знижує необхідність використання готівки.

У підсумку, перехід до cashless-суспільства є логічним етапом розвитку фінансових і комунікаційних технологій, які значно спрощують життя споживачів і бізнесу, забезпечуючи швидкість і зручність у здійсненні фінансових операцій.

Більшість країн уже давно перейшли на технології cashless, упровадженням яких на ринку платіжних карток є, передусім, NFC-платежі, кількість яких визначає економічний потенціал країни. Разом із тим, у деяких країнах досі переважають готівкові розрахунки, серед яких, головним чином, країни, що розвиваються, хоча останніми роками такі багатонаселені країни, як Індія, Китай, Кенія, Бразилія, вже впевнено крокують до безконтактних платежів.

За даними Business Insider, серед країн, що розвиваються та вводять інноваційні продукти, провідною країною став Китай, який інтегрував в місцеву соціальну мережу унікальну технологію платежів, інтегровану в місцеву соціальну мережу. Значної уваги потребує також месенджер WeChat, одним із сервісів якого є WeChat Pay, що являє собою систему безконтактних платежів для більше мільярду користувачів і дає можливість робити переказ коштів між смартфонами. За дослідженням Worldpay’s 2018 Global Payment Report, активно продовжать зростати мобільні платежі, які у 2022 р. вже є наступним після банківських карт найбільш популярним методом розрахунків у світі [43]. Водночас для США та Європи карткові платежі все ще популярніші за мобільну

оплату, що пов’язано з консервативністю, а також непохитністю авторитету EMV чип-карт, що стали найбільш зручними для середнього класу.

Удосконалення міжбанківських розрахунків, створення ефективної, надійної та безпечної національної платіжної системи й на сьогодні залишається головним завданням НБУ.

Результатом дослідження є теоретичне узагальнення та практичне вирішення проблеми використання платіжних карток, запропоновані заходи щодо їх вирішення.

Сучасний етап розвитку платіжних карток в Україні характеризується рядом особливостей. Серед них виділяємо: активну участь у міжнародних карткових платіжних системах; розвиток внутрішніх платіжних систем, що потребує остаточного визначення правил і процедур обслуговування національних платіжних карток; збільшення обсягів розрахунків пластиковими картками; збільшення обсягу емітованих карток; удосконалення нормативно-правової бази для підвищення ефективності функціонування ринку карткових платіжних інструментів в Україні та сприяння його взаємодії з міжнародними платіжними системами; підвищення вартості придбання.

Запропоновано заходи щодо розвитку ринку платіжних карток, основними з яких є: створення сприятливого законодавчого та регуляторного середовища, розвиток платіжної інфраструктури, постійне вдосконалення захисту платіжних карток від шахрайства, розвиток супутніх інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток платіжних карток та ін. розробка платіжних карток тощо. Варто також, звернути увагу на зниження тарифів на обслуговування платіжних карток, розширення спектру платіжних послуг за допомогою інновацій у сфері платіжних технологій, розвиток бонусних програм для різних цільових аудиторій, зростання фінансової грамотності та довіри населення, освоєння іноземних інвестицій. у сфері платіжних послуг.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КРЕДИТНИХ ТА ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

Справді, платіжні картки відіграють ключову роль у сучасній економіці, стаючи основним інструментом безготівкових розрахунків в Україні. Потреби економіки та розвиток законодавчої бази сприяють їхньому поширенню серед бізнесу та споживачів. Оскільки банківські платіжні картки дозволяють здійснювати швидкі, зручні й безпечні транзакції, вони стають важливим елементом у фінансовій інфраструктурі.

У той час як платіжні картки залишаються популярними, вони набувають все більшого значення завдяки своїй універсальності. Вони не тільки використовуються для покупок і оплат, а й для розрахунків за кордоном, кредитування, а також як засіб для збереження фінансової стабільності клієнтів через доступ до позикових коштів.

Зростання популярності карткових технологій викликає потребу в удосконаленні регуляторних і технологічних аспектів карткових операцій, підвищенні їхньої безпеки, а також адаптації до нових вимог цифрової економіки. Поглиблені дослідження в цій сфері допоможуть зрозуміти потреби та тенденції ринку, що, в свою чергу, сприятиме покращенню карткових послуг та розвитку інфраструктури безготівкових розрахунків.

У вирішенні питання активізації процесу використання в Україні платіжних карток для безготівкових розрахунків очевидне недоопрацювання локальних платіжних систем. Сьогодні життєво необхідною стає реалізація керуючої, спрямовуючої, об’єднуючої кредитні організації ролі платіжних систем у цьому питанні.

Завдяки цим зручностям, які дозволяють отримати пластикові картки, ними завжди користуються. У своїх дослідженнях науковці постійно наголошують на перевагах пластикових платіжних карток перед паперовими грошима: зручність оплати товарів, робіт, послуг, надійність, зручність – для

клієнтів банків і торговців; підвищення конкурентоспроможності та престижу, оптимізація витрат, пов'язаних з готівковим обігом – для банків.

Перспективи розвитку ринку кредитних та платіжних карток в Україні виглядають дуже позитивно, з огляду на ряд факторів, що визначають тренди та напрямки цього розвитку. Основними напрямками та перспективами розвитку ринку є:

1. Збільшення популярності безготівкових розрахунків (Cashless-платежі)
   - Зростання використання платіжних карток, зокрема безконтактних карток, є очевидним трендом. Підвищення зручності та швидкості безготівкових операцій стимулює споживачів відмовлятися від готівки та все більше користуватися картками для щоденних розрахунків.
   - Інтеграція карток із мобільними платформами (NFC-платежі) дозволяє здійснювати платежі за допомогою смартфонів або смарт-годинників, що знижує залежність від фізичних карток.
2. Розвиток цифрових карток та технологій
   - Зростання популярності віртуальних карток та токенізації платіжних карток сприяє розвитку безпечних платіжних методів для онлайн-торгівлі та інших електронних операцій. Віртуальні картки, які не мають фізичного носія, мають попит у покупців, які шукають зручні й безпечні способи розрахунків в Інтернеті.
   - Технологія токенізації дозволяє замінити чутливі дані карток на унікальні токени, що покращує безпеку та захист від шахрайства.
3. Миттєві платежі та покращення інфраструктури
   - Розвиток систем миттєвих платежів, таких як Instant Payments або Fast Payments, стає важливою складовою ринку платіжних карток в Україні. Вони дозволяють здійснювати платежі та перекази грошей за лічені секунди, що значно підвищує ефективність і зручність для користувачів.
   - Збільшення кількості POS-терміналів та впровадження нових платіжних систем допоможе зробити процеси безготівкових розрахунків ще доступнішими та швидшими для споживачів.

4. Підвищення фінансової інклюзії та доступності фінансових послуг
   - Продовження розвитку ринку платіжних карток сприяє фінансовій інклюзії, надаючи доступ до послуг великій кількості людей, які раніше не мали доступу до традиційних банківських продуктів.
   - Використання карток для безготівкових операцій дозволяє особам, що не мають стабільного доступу до банківських установ, отримувати фінансові послуги через мобільні додатки або інтернет-банкінг.
5. Інновації в кредитних продуктах та технологіях
   - Ринок кредитних карток також переживає трансформацію, оскільки банки пропонують нові продукти з гнучкими умовами кредитування, такими як картки з лояльнішими відсотковими ставками або пільговими періодами для покупок.
   - Існує зростаючий попит на кредитування через цифрові канали, включаючи мобільні додатки та онлайн-платформи, що робить кредитні картки більш доступними та зручними для широкого кола споживачів.
6. Інтеграція з іншими фінансовими продуктами
   - Взаємодія платіжних карток з іншими фінансовими інструментами (такими як цифрові гаманці, криптовалюти та DeFi продукти) створює нові можливості для споживачів і розвиває фінансові технології. Платіжні картки можуть бути інтегровані із криптовалютними платформами, що дозволяє користувачам здійснювати розрахунки як у традиційних валютах, так і в цифрових активах.
7. Вдосконалення безпеки та боротьба з шахрайством
   - Збільшення уваги до безпеки платіжних карток, в тому числі використання біометрії та двофакторної аутентифікації, допомагає знизити ризики шахрайства та підвищити довіру споживачів до карткових операцій.
   - Впровадження технологій штучного інтелекту та машинного навчання для виявлення підозрілих транзакцій дозволяє банкам вчасно реагувати на потенційні загрози.

8. Регуляція та розвиток платіжної інфраструктури

- Подальше вдосконалення регуляційної бази для фінансових технологій, включаючи відкритий банкінг, вимоги до безпеки та захисту даних, допоможе створити більш стабільне й прозоре середовище для розвитку платіжних та кредитних карток.
- Нормативні ініціативи щодо криптовалют і їх інтеграції в традиційну фінансову систему можуть допомогти формувати нову модель для фінансових інструментів.

Проте є той факт, що поряд із перспективою широкого впровадження системи безготівкових розрахунків за товари та послуги існує низька перешкода, яка підтримує її розвиток у нашій країні [33].

Оскільки застосування платіжних карток є формою безготівкових розрахунків, які найбільше потребують удосконалення інфраструктури послуг на фінансовому ринку, наведемо основні проблеми, які виокремлюють різні автори та їх вирішення.

В перспективі покращення ринку платіжних карток необхідно здійснити ряд заходів, а саме:

1. Проведення урядом та НБУ роз’яснювальної роботи серед громадян стосовно ефективності та доцільності використання платіжних карток;

2. Державне стимулювання впровадження платіжних карток за допомогою встановлення пільгового режиму амортизації високотехнологічного оснащення, введення податкових пільг для учасників ринку, створення відповідної правової бази;

3.Створення нових програмних продуктів завдяки вивченню досвіду іноземних держав;

4. Забезпечення розвитку інфраструктури з проведення безготівкових розрахунків шляхом установлення для кредитних організацій обов’язкових вимог;

5. Запровадження новітніх технологій для реалізації державних та корпоративних проектів, їх вивчення державним керівництвом та політичними діячами.

Ринок платіжних та кредитних карток в Україні має значний потенціал для розвитку, особливо завдяки інноваціям у фінансових технологіях, зростанню попиту на безготівкові платежі та змінам у регуляційному середовищі. Банкнотно-валютна інфраструктура країни продовжить еволюціонувати, зокрема через інтеграцію нових платіжних технологій, що забезпечить зручність та безпеку користувачів.

Зростаюча популярність безготівкових платежів, а також розвиток інноваційних фінансових технологій сприятимуть значним змінам у фінансовому середовищі. Впровадження новітніх платіжних рішень, таких як мобільні платіжні системи, віртуальні картки та технології безконтактних платежів, буде стимулювати зростання обсягів безготівкових транзакцій.

Регуляторні ініціативи, включаючи створення сприятливих умов для фінтех-компаній та розвиток безпечних платіжних інструментів, допоможуть зміцнити довіру до цифрових технологій та забезпечити стабільність ринку. Все це разом створює передумови для продовження еволюції фінансової інфраструктури, що позитивно вплине на зручність і безпеку користувачів платіжних карток в Україні.

Висновки

Результатом дослідження є теоретичне узагальнення й практичне вирішення проблем на ринку кредитних і платіжних карток в Україні та напрямки його використання, запропоновані заходи щодо їх вирішення.

На основі теоретичних положень у роботі визначено поняття платіжної картки, визначено її переваги та недоліки, проаналізовано діяльність українських банків на ринку платіжних карток, розглянуто проблеми розвитку платіжних карток на сучасному етапі досліджено розвиток фінансових послуг в Україні.

1. Визначено, що платіжна картка дійсно є важливим інструментом у сучасній банківській системі, забезпечуючи зручний та безпечний спосіб проведення фінансових операцій. Завдяки пластиковим карткам клієнти можуть здійснювати покупки, отримувати готівку, переказувати кошти, а також отримувати доступ до широкого спектра фінансових послуг без необхідності фізично бути присутнім у відділенні банку.
2. Досліджено, що інноваційні карткові технології, такі як безконтактні платежі, токенізація, біометрична ідентифікація та використання мобільних пристроїв для фінансових транзакцій, є важливими етапами у розвитку платіжної інфраструктури. Це дозволяє не лише забезпечити зручність, але й значно підвищити рівень безпеки при проведенні операцій.
3. Проаналізувавши етапи розвитку ринку платіжних карток можна дійти висновку, що він активно розвивається у розгляді 2022-2024 років, тож збільшується кількість та сума безготівкових операцій з допомогою платіжних карток. Також зростає загальна кількість випущених платіжних карток. Набуває широкого розповсюдження безконтактний вид оплати, що в свою чергу веде до зростання кількості цього виду карток. Пандемія 2020, а далі військові дії в країні з 2022 року призвела до наростання темпів зміни в платіжних уподобаннях клієнтів у сторону безготівкових розрахунків, також в Інтернеті, логічний той факт, що попит зростає за рахунок використання безготівкових платежів та послуги електронної комерції.

4. Визначено, що платіжні картки дійсно мають безліч переваг як для банківської системи, так і для бізнесу та споживачів. Зниження долі готівки в обігу означає більшу прозорість фінансових операцій та зниження витрат на обслуговування готівки. Це також сприяє розвитку безготівкових платіжних систем, що дозволяє банкам покращувати свої операції та пропонувати нові послуги, включаючи мобільні платіжні додатки та інші інноваційні рішення. Крім того, банки отримують додаткові доходи через збори за обробку транзакцій та за надання послуг з обслуговування карток. Зростання товарообігу завдяки підключенню все більшої кількості клієнтів до карткових платежів дозволяє бізнесу збільшувати продажі та знижувати витрати, пов'язані з готівковими розрахунками. Крім того, використання платіжних карток підвищує рівень безпеки, зменшуючи ризик крадіжки чи втрати коштів. Це також дозволяє підвищити рейтинг компанії, оскільки використання сучасних технологій в платежах є позитивним сигналом для клієнтів та партнерів. Картки знижують ризик втрати коштів, оскільки вони зазвичай забезпечені додатковими заходами безпеки (такими як PIN-коди, токенізація, двофакторна аутентифікація). Крім того, картки дозволяють здійснювати миттєві платежі за товари та послуги, що робить процес покупки зручним і швидким. У разі необхідності, держателі карток можуть отримати доступ до коштів через банкомати чи інші сервіси без необхідності використовувати готівку.

Таким чином, у перспективі, впровадження таких технологій допоможе створити більш ефективну, швидку і безпечну екосистему для банків, а також стимулюватиме зростання безготівкових розрахунків, сприяючи покращенню фінансової стабільності як окремих банків, так і фінансової системи країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко; За ред. А.М. Герасимовича. - К.: КНЕУ, 2004. - 599 с.
2. Архірейська Н. В., Кучкова О. В. Сучасні тренди платіжного ринку України – безготівкові розрахунки та електронні гаманці. Ефективна економіка. 2021. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8969
3. Безготівкові розрахунки з використанням платіжних терміналів, I квартал 2024 року. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/bezgotivkovi-rozrahunki-z-vikoristannyam-platijnih-terminaliv-i-kvartal-2024-roku
4. Білий М. М. Особливості розвитку ринку платіжних карток в Україні. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2019. Вип. 15 (2). С. 119-128.
5. Білошапка В.С., Корчан А.В. Базові основи процесу розробки і впровадження стандартів якості обслуговування клієнтів банку. Стратегія розвитку України. Економіка, соціологія, право : наук. журн. Київ : НАУ, 2013. № 2. С. 1–4
6. Бланк И.А. Словарь-справочник финансового менеджера. Київ: Ника-Центр, 1998. 480 с
7. Бондарець О. М., Бондаренко Л. Ф., Водолазська Н. В., Хиль Стан Л. П. Проблеми та перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні. Бізнес Інформ. 2018. № 8. С. 153-157.
8. Вагаровська В. Незворотнє світле майбутнє: як розвиваються безконтактні платежі в Україні та за кордоном. URL: https://mind.ua/openmind/20205844-nezvorotne-svitle-majbutne-yak-rozvivayutsyabezkontaktni-platezhi-v-ukrayini-ta-za-kordonom

9. Гура О. Л. Проблеми та перспективи функціонування банківської системи України. Ефективна економіка. 2020. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_5_28
10. Дубина М. В., Садчикова І. В., Середюк І. О. Концептуальні підходи до підвищення рівня безпечності банківського платіжного середовища України. Бізнес Інформ, 2020. №3. С. 349-359.
11. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text
12. Затонацька Т. Г., Сусленко В. В., Лаврентьєв М. М. Трансформація електронних платіжних систем в умовах цифрової економіки. *Цифрова економіка як фактор економічного зростання держави* / за заг. ред. О. Л. Гальцової. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 281–297. URL: http://surl.li/rumdq (дата звернення: 17.11.2024).
13. Затонацька Т., Вольвач О. Сучасний стан українського ринку електронних платіжних систем. *Світ фінансів*. 2021. № 2. С. 118–128. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/43480 (дата звернення: 17.03.2024).
14. Зростання платіжної інфраструктури та кількості активних карток: тенденції карткового ринку у I кварталі 2024 року. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/zrostannya-platijnoyi-infrastrukturi-ta-kilkosti-aktivnih-kartok-tendentsiyi-kartkovogo-rinku-u-i-kvartali-2024-roku
15. Ільченко Л. В. Україні перебуває в обігу 110 млн платіжних карток: аналіз НБУ за II квартал. *Економічна правда*. URL: https://www.epravda.com.ua/news/2023/09/4/703895/ (дата звернення: 17.03.2024).
16. Козир Ю. Р. Передумови функціонування електронних платіжних систем. Модернізація економіки: сучасні реалії, прогнозні сценарії та перспективи розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Херсон – м. Хмельницький, 27–28 квітня 2023 р.). Херсон : Видавництво ФОП

Вишемирський В. С., 2023. С. 502–504. URL: http://surl.li/rulkv (дата звернення: 16.09.2024).

17. Коць О. О., Гоменюк В. В. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні. Економіка і суспільство. 2018. № 15. С. 671–678.
18. Кравець В.М. Платіжні картки в Україні. Київ: Факт, 1999. 32 с.
19. Кушнір С. О., Кікош В. В. Переваги використання банківських платіжних карток у сфері агропромислового комплексу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 25(1). С. 134-137.
20. Легкоступ І. І., Ваганова О. В. Ринок платіжних карток: стан, проблеми та перспективи розвитку в Україні. Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка. 2019. Вип. 809. С. 63-71.
21. Міжнародний досвід обмеження готівкових розрахунків та збільшення безготівкових розрахунків / Національний банк України. URL: http://tak-audit. com.ua/images/DOC/Obmezh%20gotivki.pdf
22. Монастирський Г. Л., Чайковський Я. І., Чайковська І. Я., Чайковський Є. Я. Напрями використання платіжних карток як інновації оплати послуг транспортних організацій. Економічний аналіз. 2018. Т. 28, № 4. С. 143-154.
23. Мороз А.М. Банківські операції: підручник. За ред. А.М. Мороза. Київ: КНЕУ, 2004. 476 с
24. Морозова Г. С. Ринок платіжних карток в Україні: сучасний стан, проблеми і перспективи використання. Наукові праці Південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування України "Кримський агротехнологічний університет". Економічні науки. 2013. Вип. 158. С. 187-195. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkaue_2013_158_26
25. Національна платіжна система «ПРОСТІР». URL: https://prostir.gov.ua/uploads/files/PROSTIR_consumer__info_ua.pdf (дата звернення: 17.09.2024).

26. Новіченко А. В. Щодо визначення сутності поняття "платіжна картка". Управління розвитком. 2013. № 19. С. 133-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_19_47
27. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://minfin.com.ua/
28. Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/
29. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/
30. Офіційний Інтернет-сайт представництва VISA в Україні, 2014. URL: http://visa.com.ua/ua/uk.ua/merchants/acceptingvisa/identifyingcards.sht
31. Пожидаєва М. А. Еволюція використання електронних платіжних інструментів: фінансово-правовий аспект. Правові горизонти. 2020. № 20 (33). С. 82–87. DOI: http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2020.i20. p82 (дата звернення: 17.11.2024).
32. Кушнір С. О., Кікош В. В. Переваги використання банківських платіжних карток у сфері агропромислового комплексу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 25(1). С. 134-137.
33. Правила безпечних інтернет–платежів (н. д.). URL: https://easypay.finance.ua/9-pravyl-bezpechyhinternetplatezhiv
34. Про банки і банківську діяльність. Закон України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text
35. Про Національний банк України. Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV : станом на 1 січ. 2024 р.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text
36. Про платіжні послуги. Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX : станом на 01 січ. 2024 р.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text
37. Платіжні картки. URL: http://www.aval.ua/personal/cards
38. Снідко Є. А., Хилько І. І. Розвиток електронних платіжних систем та їх вплив на фінансову стабільність. Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку : матеріали VII Всеукраїнської

наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 23–24 листопада 2023 р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 78–79. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/16583/1/zbirnyk-tez-24-11-23-78-79.pdf (дата звернення: 16.10.2024).

39. Сус Л.В., Сус Ю.Ю. Реалізація впливу НБУ на економічне зростання через нормативи банківського капіталу. Наукові горизонти, 2020 № 08 (93). С. 47-56.
40. Руденко З. М. Сучасний стан та перспективи розвитку безготівкових розрахунків в Україні. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2017. Вип. 13(1). С. 16-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2017_13(1)__4
41. Трусова Н. В., Чкан І. О. Платіжні системи в Україні та ризики їх функціонування. *Бізнес Інформ*. 2021. № 10. С. 257–263. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-257-263 (дата звернення: 17.03.2024).
42. Федосюк Ю. Фінтех у 2024 році: чого чекати. *Економічна правда*. URL: https://www.epravda.com.ua/ columns/2024/01/4/708359/ (дата звернення: 17.03.2024).
43. The companies disrupting the global mobile and digital payments industry in emerging markets. URL: https://www.businessinsider.com/global-paymentslandscape-market-trends